Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 233 (13947) | 1972 оной октябриин 3, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Үүсхэл гаргаһан ажахыда

...НДЭЭ ХҮРЭБЭ

...гүй бүхы шадабарияа гарган ажаллаһаниинь ашаяа сүм харюулба.

Түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ манай «Дружба» колхоз жэлэй туршада 4950 центнер мяха гүрэндэ тушааха түсэбтэй юм. Гүрэндэ мяха худалдаха юһэ һарынгаа түсэбые малшаднай хараалһан болзорһоо урид амжалтатайгаар дүүргэбэ. Һаянай байдалаар ажахымнай 2780 центнер тарган мяха тушааба. Гүрэндэ мяха худалдаха түсэб, даабарияа болзорһоо урид дүүргэхын тула малшаднай өөһэдынгөө хубитые оруулхаар зэһэнхэй ажаллана.

Василий Иванович Бахманов, Владимир Петрович Зубарев гэгшэд 150 шахамалнуудые шэнээр даажа абанхай. Эдэнэй заримыень IV кварталда, бэшыень хойто жэлдэ гүрэндэ ябуулха.

Болохоёо байһан алдарта һайндэрые ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэһэн зорилготой үхэршэднай бүхы хүсэ шадалаа гарган ажаллана.

И. ОСЕЕВ.
«Дружба» колхозой түрүүлэгшэ.

Хяагтын аймаг.

XXIV ТҮСЭБТЭ ЮҺЭДЭХИ
ЭРШЭ · ШАНАР ДЭЛИСЭ

ТОМОДХОГДОҺОН ГҮҮРТЭ АШАГ ЕХЭТЭЙ

Мүнөө үедэ предприяти, ажахынуудай гол шухала һалбаринуудые дам саашадань хүгжөөхөөр һомологдоһон мүнгэ зөөриие олон газарта сасангүй, нэгэ шэглэлтэйгээр гаргашалжа, хүдэлмэриингөө гол хүсые томодхон эмхидхэжэ, ниитын үйлэдбэриин экономикын ашаг үрые горитойхоноор дээшэлүүлхэ гээшэ гол шухала зорилгонуудай нэгэн болонхой. Бодоодшье үзэхэдэ, томо предприяти, бригада, звенонуудай ажалай бүтээсэ жэжэ бүлэгүүдэйхидэ орходоо нилээд ехэ байдаг. Тиимэһээ нимэ томо ажахынуудай үйлэдбэридэ эрдэмэй шэнэ түрүү онол арганууды̆е, дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, техникэ болон технологииень шэнэдхэн хубилгахада ашаг үрэнь түргэн болзорто дээшэлдэг гэхэ гү, али ажалайнь бүтээсэ эрид нэмэжэ, абтаһан продукциинь өөрынь үнэ сэн доошолдог юм.

Үйлэдбэриин саашанхи хүгжэлтэдэ хамаатай мүнгэ зөөриие нэгэ шэглэлтэйгээр гаргашалжа, хүдэлмэриингөө гол хүсые томодхон эмхидхэхэдээ, тэрэнэйнгээ ашаг үрын али зэргээр нэмэхэ байһые хараадаа абаха шухала. Юуб гэхэдэ, энэмнай колхоз, совхозуудай түшэг тулгуури, гол шэглэл, хүдэлмэришэдэйнь мэргэжэл шадабариһаа сэхэ дулдыдаха байна бшуу.

Мүнөө колхоз, совхозууд үйлэдбэриингөө хубинуудые томодхожо, саашанхи ажалыень түсэблэхэдөө, гол түлэб абтаһан продукциень, даалгагдаһан газарыень, малайнь тоо толгой болон бии байгаа гол жасынь хэмжээ ба хүдэлмэриинь хүсые хараадаа абадаг болонхой. Игэжэ томо комплекснуудые шэнжэлхэдээ, энээнэй али зэргын ашагтай байһыень уридшалан тодорхойлдог байна.

Һүүлэй үедэ хэгдэһэн туршалга-шэнжэлэлгэнүүдэй дүнгүүдые согсолон харахада, абтаһан продукциин хэмжээн ажахынуудай томодхогдоһон бригада, гүүртэнүүдэй ашаг үрые тон зүбөөр тодоруулна гэжэ элирүүлэгдээ. Юуб гэхэдэ, бүхы продукци колхоз, совхозуудай хүдэлмэришэд, колхозникуудай нарин хиналта доро, эршэтэ ажалаарнь абтадаг байна бшуу. Тиин бидэ саашадаа һаалиин гүүртэнүүдые томодхоходоо, али зэргын ашагтай болохо байһыень Түнхэнэй аймагай зарим ажахынуудта шэнжэлгэнүүдые хэһэн байнабди. Тиихэдээ гол түлэб һүүлэй жэлнүүдэй дүнгүүдые согсолжо, зэргэсүүлэгдээ һэн.

Абаһаар харахада аймагай ажахынуудай томодхогдоһон гүүртэнүүдтэ алишье талаараа эрхим дүнгүүд туйлагдана гэжэ элирүүлэгдээ бэлэй. Дам саашань гүнзэгырүүлэн шэнжэлхэдэ, мүноо ашагтай гэгдэһэн, жэлдэ дунда зэргээр 200-һаа 300 хүрэтэр үнеэ харууһалжа, 55,1 мянганһаа 75 мянган түхэриг хүрэтэр продукци үйлэдбэрилдэг гүүртэнүүд он жэлнүүдэй ошохо бүри экономическа талаараа ашаг багатай байхаар багсаагдана. Жэшээлбэл, хэрбээ 1964 ондо нэгэ гүүртэдэ жэлдээ дунда зэргээр 203 үнеэн адуулагдажа, 39,3 мянган түхэригэй продукци абтадаг байһан һаа, 1968 ондо үнеэдээ 227 болгоходонь, бүхыдөө 52,9 мянган түхэригэй продукци абтаһан байна. Энэ тоо баримтанууд юу тайлбарилнаб гэхэдэ, гүүртын малай олошоржо, ашаг шэмынь дээшэлхэ бүри продукцинь улам ехээр абтана.

Гадна малай хэды олошороошье һаань, һаалишад, малшадай салин хүлһэнэй, түлишэ, зайн галай болон гүүртэ доторхи бусад гаргашые үнеэн бүридэ хубааридан зэргэсүүлхэдэ, оройдоошье хубилдаггүй байна. Харин оньһон түхеэрэлгэ, элдэб зэр зэмсэгүүдые болон байра, хашаа, хороо заһабарилгада гаргашалагдаһан гаргаша фермын үнеэдэй олошорхо бүри улам доошолно. Тиимэһээ саашадаа һаалиин гү, али мал шахан таргалуулха гүүртэнүүдые гол түлэб 400-һаа 500 хүрэтэр үхэрэй харууһалагдахаар барихада алишье талаараа ашагтай байха зэргэтэй. Томодхогдоһон гүүртэнүүдээ бүхыдэнь заатагүй оньһожоруулха болоно.

Тусхай шэнжэлгэнүүдые хэжэ, зэргэсүүлэн харахадамнай нимэ томодхогдоһон гүүртые хүсэд оньһожоруулхада, гаргашынь нэмэдэггүй байһаниинь элирээ. Гадна саашадаашье гол түлэб мяханай, һү һаалиин мал үсхэбэрилхэ шэглэлтэй гүүртэнүүдые томодхоходоо, жэлэй туршада дунда зэргээр 400 үхэрһөө үсөөн бэшые харууһалхаар түсэблэхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ барилгын эмхинүүд малай комплексно байрануудые шэнээр барихадаа, энэ хэмжээень заабол хараада абалсаха болоно. Игэжэ хожомоо малайнгаа гүүртэнүүдые томодхожо, хүсэд оньһожоруулбалнай, үнэгүй һүнэй, тарган мяханай бүри ехээр абтадаг болохо байһанда этигэмээр.

М. БУРУЕВ,
Т. КУЛИКОВА,
СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай экономическа шэнжэлэлгын таһагай эрдэмтэд.

...АЖАХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛ

...ороо̆һо суглуулаа. Харин Хусын 20 гектар таряалан дээрэһээ 700 центнер ороо̆һо хуряагаа гэхэ гү, али гектар бүриһөө 35 центнер суглуулжа абаһан болоно.

* * *

Ажахын дүй дүршэлөөр баян эрхим механизаторнуудай нэгэн Дамдин Шагжиевич Истаев энэ жэлэй таряа хуряалгада габшагай бэрхээр ажаллажа, аймаг соогоо дүрбэдэхи һуурида гараба. Дамдин Шагжиевич үсөөхэн үдэр соо 4.000 центнер ороо̆һо сохёо.

1950 оной таряа хуряалгада Дамдин Шагжиевич «Сталинец-6» түхэлэй комбайнаар 18 часай туршада 84 гектар таряа сохижо, 2100 гарал центнер ороо̆һо суглуулжа, республикын бүхы таряашадые гайхуулһан юм. Энэ рекордыень мүнөө болотор хэншье дабтажа шадаагүй.

Б. ЯБЖАНОВ,
манай корр.

Түнхэнэй аймаг.

ГАБШАГАЙГААР АЖАЛЛАНА

Зэдын аймагай «Мир» колхозой таряашад ороо̆һо таряанай тогтууритай ургаса хуряажа абадагаараа аймаг соогоо нилээд мэдээжэ болонхой. Ажахын механизаторнууд энэ жэлэй таряа хуряалгые түргэнөөр, һайн шанартайгаар хэжэ, түгэсхэхэ дүтэлөө. Колхозой үнинэй комбайнер Чойнзон Мухолзоев үдэр бүриингөө даабарие 130—140 процент дүүргэжэ, социалис мүрысөө толгойлно. Залуу комбайнер Владимир Батуев «талын онгосын» штурвал хоёрдохи жэлээ барижа ябабашье, үдэрэйнгөө даабарие 125—130 процент дүүргэнэ.

Энэ шухала хүдэлмэриеэ эмхи гуримтайгаар ябуулхын хажуугаар таряалан дээрэхи һолоомо суглуулха ажалые мүн урагшатайгаар ябуулна.

Ажахын таряанай тоог дээрэ ороо̆һо таряа сэбэрлэхэ хүдэлмэри хоёр халаанда ябуулагдана.

Д. БАДМАЕВ.

Зэдын аймаг.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ССР Союзай 50 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан ажалай эстафетэ Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводто эмхидхэгдэнхэй. Союзна арбан табан республикын тоогоор ажалай вахта эндэ недели бүхэндэ үргэлжэлхэ юм.

Заводой бүхы цехүүд эстафетэдэ хабаадана. Украинын ССР-тэ зорюулагдан үнгэрһэн долоон хоног амжалтануудаар баян байба. Зэд шудхалгын цехэй коллектив долоон хоногой түсэбые 15 тонноор үлүүлэн дүүргээ. Коммунальна таһагай хүдэлмэришэд мүрысөөндэ хам ороод, мүн лэ шалгарба. Тиихэдэ вагон болон локомотив хабсаралгын, механическа цехүүдэй хүдэлмэришэд долоон хоногой даабари холо үлүүлээ.

Украинын ССР-эй хүндэлэлдэ зорюулагдаһан ажалай түрүүшын недели ЛВРЗ-дэ амжалтатай үнгэрөө. СССР-эй ойн баярта зорюулагдаһан 15 неделиин ажалай эстафетэ үргэлжэлһөөр.

В. КОРНАУХОВА.

Ниитын малда—элбэг тэжээл

ЭМХИТЭЙ, ГУРИМТАЙГААР

«Улаан-Аха» колхозой гэшүүд ниитын адууһа малда элбэг тэжээл бэлэдхэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулдаг болонхой. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ ажахыда зелёнко ехээр таридаг боложо, ургасань нилээд дээшэлнэ.

Колхозой гэшүүд энэ жэлэй үбһэ хуряалгые эмхитэй гуримтайгаар дүүргэһэн байна. Мүнөө зелёнко сабшаха, хуряаха хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдана. Колхозникуудта эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, дунда һургуулиин һурагшад ехэ туһа хүргэнэ.

Орлигой дунда һургуулиин юһэдэхи классай һурагшад багша Валентин Матвеевич Мадасовай хүтэлбэри доро тус колхозой Сайлаг, Булаг-Шэбээ гэжэ газарнуудай 69 гектар талмайн зелёнко һайн шанартайгаар хуряажа дүүргээ Мүнөө тэдэнэр Баян-Гол гэжэ һууринай зелёнко хуряажа байна.

Колхозой бэрхэ трактористнуудай нэгэн, залуу коммунист Дашинима Соетов үбһэ, зелёнко хуряалга дээрэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, нүхэдтөө жэшээ харуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тракторист Дашинима Соетов.

П. ЖУЖАЕВАЙ фототекст.

Ахын аймаг.

МАЛАЙЗИИН ПРЕМЬЕР-МИНИСТР ЛЕНИНГРАДТА

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Совет правительствын уряалаар Малайзиин премьер-министр Тун Абдул Разак һамгантаяа албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэбэ.

РКП-гэй ЦК-гай ГҮЙСЭДХЭХЭ КОМИТЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Румыниин Коммунис партиин ЦК-гай гүйсэдхэхэ комитедэй заседани эндэ болобо. РКП-гэй Генеральна секретарь Н. Чаушеску заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Румыниин партийно-правительственна делегациин хани ёһоор Болгарида айлшалһан тухай хөөрэбэ. Энэ айлшалалга, тэрэнэй дүнгүүд Румыниин, Болгариин хоорондохи экономическа харилсаануудые хүгжөөхэ, хоёр арадай, социализмын хэрэгэй, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал сахин хамгаалгын аша туһада Румыниин ба Болгариин, Румыниин Коммунис партиин ба Болгариин Коммунис партиин хоорондохи хани барисаае, харилсаа холбоое бэхижүүлхэ байна гээд гүйсэдхэхэ комитет тэмдэглээ.

Хани барисаанай, харилсаа холбооной оршон байдалда

СОФИ. (ТАСС). Румыниин Социалис Республикын партийно-правительственна делегациин сентябриин 27—28-да Варнада хани ёһоор айлшалһан тухай мэдээсэл эндэ тунхаглагдаа.

БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков, РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Чаушеску түрүүтэй делегацинууд хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадалсаһан байна.

Дунай мүрэн дээрэхи гидроэнергетическэ хүсэнүүдые хамтаараа ашаглахаар эрид шиидэнги байһанаа хоёр тала мэдүүлээ гээд мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Дунай мүрэн дээрэ Белена-Чоарай райондо гидрокомплекс бариха тухай протоколдо гар табигдаа.

НРБ-гэй, СРР-эй хоорондохи харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Хөөрэлдөөнүүд хани халуун, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө.

БАЙГАЛАЙ ОЁОРЫЕ ШЭНЖЭЛНЭ

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин лимнологическа институдай хүдэлмэрилэгшэд уһанай оёорто буулгабари хэхэ телевизионно түхеэрэлгын туһаламжнаар Байгалай эрье шадарай гүн оёорые шэнжэлжэ эхилбэ. Элдэб гүнзэгыдэ түрүүшын буулгабаринууд амжалтатайгаар хэгдэбэ.

Энээн тухай тайлбарилан хэлэжэ үгэхэ гуйлтатайгаар ТАСС-ай корреспондент лимнологическа институдай директор, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент Г. И. Галазида хандаһан байна.

— Уһанай оёорто буулгабари хэхэ телевизионно түхеэрэлгые ашаглалга дэлхэй дээрэ эгээл гүнзэгы, арюун тунгалаг уһатай нуурай оёорой түхэл хэлбэриие шэнжэлхэ, ургамалай ба амитадайнь аймагые шэнжэлэн элирүүлхэ арга олгоно,—гэжэ эрдэмтэ хэлэбэ.—Тусхай түхеэрэлгэ соо тодхогдоһон телекамера уһанай оёор уруу табигдадаг юм. Энэ түхеэрэлгэнь гэрэлтүүлгын оньһотой. Байгал нуурай оёорой түхэл хэлбэри, шулуун, элһэн, хайр сэнхир экран дээрэ буулгагдан абтана. Даб дээрэ телекамера хэдэн арбаад метр гүнзэгыдэ табигдана. Ойрын сагта телекамераяа бүри гүнзэгыдэ табижа, шэнжэлгэ хэхэбди. Энээнэй тула техническэ шухала хэрэгсэлнүүд бии.

Телекамерын туһаламжаар абтаһан баримтануудта, водолазуудай ажаглалта, шэнжэлгэнүүдтэ үндэһэлэн, лимнологууд нуурай оёорой байгуулалта, түхэл хэлбэри тухай мэдэжэ абаха байна. Байгал нуурай баялигуудые сахин хамгаалхын, гамтай һайнаар ашаглахын тула энэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

(ТАСС).

Эрхүү.

Хориин аймагай хонин ажал тушаа

ХУБИЛАЛТА ҮГЫ, НЭГЭЛ ХЭМДЭЭ...

Хориин аймагай ажахынуудта хонин үсхэбэрилхэ хэрэг һүүлэй хэдэн жэлэй туршада ямараар табигдаанхайб гэжэ эндэ хаража үзэе. Ажахынуудай мэргэжэлтэд болон хонишод энэ һалбариие улам хүгжөөхэ, Эхэ орондоо торголиг нооһо, гадартай тарган мяха тушаахын тула горитойхон ажал ябуулаа гэжэ тэмдэглэхэтэйгээ хамта, зарим совхозуудта ушарһан дутуу дунданууд тухай онсо тогтомоор.

Бүри 1968 ондо партиин райкомой пленум боложо, совхозуудта хонин ажал хангалтагүйгөөр эрхилэгдэнэ гэжэ тэмдэглэһэн юм. Энэ шухала һалбариие табан жэлэй туршада улам хүгжөөхэ тухай пленум тусхай шиидхэбэри баталан абаа һэн. Энэ табан жэлынь үнгэрбэ. Һаяхан аймагай хонишод сугларжа, үнгэрһэн үедэ хэһэн ажалайнтаа дүн гаргаба.

Энэ хугасаада аймагай хонишод зарим тэды амжалта туйлабашье, хонидые бэлшээн таргалуулха, түл абаха, нооһо гүрэндэ тушааха хэрэгээрээ гээгдэнги байдалһаа гаража шадаагүй байһаар. 1967 ондо аймагай ажахынууд хонидойнгоо шэгнүүрые 12715 центнерээр нэмээжэ абаһан байбал, харин байгша ондо табан жэлэй урдахида орходоо 238 центнер багаар абаба. Зунай шэмэтэй ногоондо, намарай сагта таряанай узуурта хонидые бэлшээн таргалуулха хүдэлмэридэ олохон ажахынуудай хонишод болон мэргэжэлтэдэй хайша хэрэгээр хандаһаниинь эли харагдана бшуу. Табан жэлэй урда совхозуудай гүрэндэ тушааһан хонин бүхэнэй шэгнүүр 34 килограмм байбал, энэнь тэрэл шэгээрээ. Үдын, Дээдэ Тайлсын совхозуудай мяханай комбинадта тушааһан бүхы хонидойнь 40—50 процентнь «туранхай» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтана. Тус ажахынуудта гүрэндэ тушаагдаха хонид муугаар бэлшээгдэхэһээ гадна, үбэл, хабарай үедэ үбһэ тэжээлээр дуталдадаг байха юм. Хонин бүридэ тэжээлэй 220—240 единицэ хүртэхэ ёһотой һаа, харин тэрэнь оройдоол 90-дэ хүрэнэ.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын туршада аймагай хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 85 хурьга абаха гэһэн түсэб баталан абаа һэн. Тэдэнэр 100 эхэ хонин бүриһөө 79 хурьга түлжүүлээ. Энэнь нёдондонойхидо орходоо һураггүй үсөөн. Жэшээнь, Дээдэ-Тайлсын совхоздо 9, «Георгиевский» совхоздо 13 хурьган 100 эхэ хонин бүридэ нёдондонойхиһоо үсөөнөөр түлжүүлэгдээ.

Аймагай совхозуудта жэл бүри 7—8 мянган хонид һубайрна. Мүн ажахынуудта хурьгадай гарза үшөө ехэ байһаар гэжэ энэ баримта гүйсэд гэршэлнэ бшуу.

Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэрэг ажахынуудта мууса ябуулагдана. Энэ аргаар бүхы хонидой миил 70 процентнь үрэжүүлэгдэнэ. Олонхи отарануудта түхеэрэгдэһэн үрэжүүлгын пунктнууд хэрэгтэй зэр зэмсэгээр хангагдаагүй, энэнь мүнөөнэй эрилтэдэ яашье таарангүй. Мүн мэргэжэлтэн техник-үрэжүүлэгшэд олоор дуталдана. Үрэжүүлгын пунктнууд һайн шанартай үгөөр хангагданагүй. Үрэжүүлэгдэхэ хонидой туранхай дээрэһээ тэдэнь олоороо һубайрна.

Туранхай хусаһаа абтаһан үрөөр хонидые үрэжүүлхэдэ туһань мүн лэ бага. Хонидой үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ эндэ анхарал бага табигдана. Хориин госстанциин бүхы хусын оройдоол 29 процентнь 1 классай. Эдэ бүгэдые һайн мэдэжэ байһан зооветмэргэжэлтэд юун тухай бодоноб, тэрэниие ойлгохын аргагүй.

Һүүлэй үедэ зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд гүрэнэй үүлтэр һайжаруулха станциин, хүдөө ажахын управлениин мэргэжэлтэдтэй зүбшэнгүй өөһэдөө мэдэжэ, ямаршье бодолгүйгөөр нарин ноошотой красноярска үүлтэрэй хусануудые худалдажа абана. Манай эрхэ байдалда забайкальска (буряад) үүлтэрэй хусанууд хонидой үүлтэр һайжаруулгада ехэхэн нүлөө үзүүлнэ гэжэ һүүлэй жэлэй шэнжэлэл баталан гэршэлһэн байха. Хонидой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэридэ ехэхэн дутуу дундануудай байһые эдэ баримтанууд гүйсэд гэршэлнэ бшуу. Республикын хүдөө ажахын министерствын, үүлтэр һайжаруулха түбэй станциин хонин үсхэбэрилхэ совхозуудай трестын хүтэлбэрилэгшэдэй эдэ бүгэдые һайн мэдэжэ байгаад, ёһотой хэмжээ абадаггүй дээрэһээ аймагай хонин ажалай дүн нэгэл хэмдээ тогтоһоор.

Хони, хурьгадай олоор гарзалха ушар аймагай ажахынуудта тохёолдоһоор. Байгша оной 8 һарын туршада аймаг дотор 11517 хони, хурьган гарзалһан байна. Дайралдаһан хүниие хонишоноор табидаг ушар эндэ яһала олон. «Георгиевский» совхозой 1-дэхи отделениин хонишон И. Корольской гэгшэ даажа абаһан 251 хурьгадайнтаа тэн хахадыень шахуу үхүүлээ, үгы болгожорхёо. Мүн Үдын совхозой III отделениин хонишон А. Семенов 122 хурьга үхүүлээ, хэтэржэ, ерэхэдээ сентябрь һарада 100 эхэ хонидые гарзалуулаа. Хонидоо хаагаал, хэдэн үдэр архи намнажа үгы болошодог байна. Сентябриин дүрбэндэ Семенов Баян-голдо шал һогтотороо архидажа ерэһэнэйнгээ хойто үдэр хонидоо хуряагдаагүй таряалан тээшэ туужархёод, мангараа тараахаяа магазин тээшэ ябашаһан. Ээзгүй хонид түүдэгдэтэрээ таряа эдижэ, олоороо гарзалаа. Даажа ябаһан ажалдаа ээзн бусаар хандадаг хүдхэшүүлдэ аймагай засагай зургаанууд зохихо хэмжээ абаха бээзэ гээд найдагдана. Даажа ябаһан ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг нэгэ хэды хүнүүдэй түлөө ажахы ехэхэн хохидолдо ороно.

Хори нютагта ажалша бэрхэ хонишод олон. Эдэ нүхэднай жэл бүри оролдосотой бэрхээр ажаллажа, 100 эхэ хонин бүриһөө 100, тэрэнһээ олон хурьга абадаг заншалтай. Тэдэнэй дунда О. Тагаров, Н. Дондоков, Н. Бадмаев, Д. Гончиков, Л. Краснопеев болон бусад ороно. Ниитын хонин һүрэгые олон болгохо хэрэгтэ түрүү хонишодой оруулһан хубита ехэ.

Аймагай хонишод туйлаһан амжалта, ушарһан дутуу дунданууд тухайгаа һаяхан болоһон суглаан дээрэ үнэн сэдьхэлһээ хөөрэлдэбэ. Суглаанда хабаадаһан хонишод социалис уялгануудые баталан абажа, тэрэнээ нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадабарияа гарган ажаллаха гэжэ хэлсэбэд.

А. ЕФРЕМОВ.

КПСС-эй РАЙКОМУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

СЕМИНАР БОЛОБО

Аймагай совхозуудай, промышленна предприяти болон эмхи зургаануудай партийна эхин организацинуудай секретарьнарай семинар КПСС-эй Хориин райком һаяхан зарлаба.

ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха, абаһан социалис уялгануудай дүүргэлтэ хангаха талаар партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэл партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр П. М. Павлов хэбэ.

«Партийна документнүүдые һэлгэлгэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй тогтоолые бэелүүлхэ талаар хэжэ байһан хүдэлмэри тухайгаа Дээдэ Тайлсын совхозой парткомой секретарь В. Я. Кузьмин, Хориин леспромхозой парткомой секретарь И. Я. Трунев, аймгүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай партийна организациин секретарь В. Н. Степанов гэгшэд мэдээсэбэ.

Тус асуудалаар КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша Н. Н. Егоров тобшохон тобшолол хэһэн байна.

Тэрэшэлэн СССР-эй тогтоһоор 50 жэлэй ойн баярай һайндэрлэлгэдэ ямараар бэлдэжэ байһан тухайгаа «Георгиевский» совхозой парткомой секретарь Л. Б. Туманов, аймпотребсоюзай парторганизациин секретарь Ж. Ц. Аюшин гэгшэд хөөрэжэ үгөө.

Ж. БАДМАЕВ

БАРИЛГЫН ХУДЭЛМЭРИ ТҮРГЭДХЭХЭ

УЛААН-ҮДЭ. «Ниислэлдэхи телефоной хэлхеэ холбооной байдал ба тэрэниие саашадань улам хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» асуудал КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой бюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тиихэдээ хотын телеграфно-телефонно станци хадаа город дотороо телефоной хэлхеэ холбоо нарижуулан һайжаруулха, телефон олон болгохо талаар горитой хүдэлмэри бүтээнэ гэжэ бюро тэмдэглээ. Станциин коллектив гүрэнэй түсэб болон социалис уялгаяа гол түлэб дүүргэжэ байдаг.

Гэхэ зуура телефоной хэлхеэ холбоогоор хангалга һайн гэхын аргагүй, станциин албанай хангалтагүй хүдэлмэрие элирхэйлһэн гомдол, мэдүүлгэнүүд олоор ородог зандаа. Городой предприяти, эмхи зургаануудай, мүн ажалшадай хэрэглэмжые телефоноор хүсэд хангажа шаданагүй. Тиимэ байһан мүртөө Октябрьска райондо шэнээр баригдажа, мүн шэнэдхэгдэн заһагдажа байһан АТС-үүдэй барилга ба заһабари хэтэрмэ нобшорно. Телеграфно-телефонно станциин, Буряадай барилгын управлениин 7-дохи СМУ ба ремстройуправлениин хүтэлбэрилэгшэд эдэ барилгануудые түргэдхэхэ талаар бодото хэмжээ абанагүй гэжэ бюро элирхэйлээ.

ЭРХИМ БЭЛЭДХЭЛ ХАНГАХА

ПЕТРОПАВЛОВКА. КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй «Партийна документнүүдые һэлгэлгэ тухай» тогтоолые бэелүүлэн, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой партком, отделенинүүдэй партийна эхин организацинууд бэлэдхэлэй зарим тэды хүдэлмэри ябуулжа байна. Партийна бүхы эхин организацинуудта коммунистнуудай хамтын суглаан боложо, партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлэдхэл хэхэ тухай асуудал тэндэ зүбшэгдөө. Эмхидхэлэй-политическэ энэ шухала хэмжээ ябуулгые эмхитэйгээр, бэлэдхэл һайнтайгаар угтаха зорилгоор тусхай түсэб табигданхай.

Гэхэтэй хамта
организацинууд па
хэлэй, теоретичес
хүсэд һайжаруулжа
хы үүргэеэ дээш
гүй байһаар. Парт
дэлмэридэ дутагда
КПСС-эй зарим гэ
партийна журам эб
Уставай эрилтэнүү
гүй, партийна ямар
гүй байһаар.

Эдэ болон бусад
КПСС-эй Зэдын р
дээрэ колхозой па
тийна документнүү
дэ хэр бэлдэжэ
тоосоо зүбшэн хэлсэ
лэгдэбэ.

РЕДАКЦИҺАА: Колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин ёһотой технологууд байхаар хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргэ, харюусалгые, нэрэ хүндые дээшэнь үргэхэ шухала гэжэ агроном-аспирант Бимба Чимитцыренович Гомбоевой бодото баримтануудые харуулжа байжа бэшэһэн статья ехэ һонирхолтой байна. Энэ асуудалда КПСС-эй XXIV съезд ехэ анхарал хандуулһан, тэрэшэлэн КПСС-эй Центральна Комитет тус асуудалаар КПСС-эй Алтайн крайкомой тоосоо һаяхан шагнажа, тусхай тогтоол баталан абаһан байна.

Үнэхөөр хүдөө ажахын дээдэ, дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэд: агрономууд, зоотехнигүүд, ветеринарна врачнууд, фельдшернүүд, экономистнууд республика доторнай угаа олон болонхой. Колхоз, совхоз бүхэндэ тэдэнэрые хубаарилжа үзэбэл, ажахы бүхэндэ 10 гаран мэргэжэлтэд хүртэхэ жэшээтэй. Энэмнай айхабтар ехэ хүсэн гээшэ ааб даа.

Эдэ олон мэргэжэлтэдэй дунда өөрынгөө ёһотой һуури эзэлһэн, эрдэмэй, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ шадабаринтайгаар нэбтэрүүлжэ байһан, нютагай эрхэ байдалда баян ургаса туйлаха, ашаг шэмэ ехэтэй үүлтэртэй мал олоор үсхэбэрилхэ гэжэ оролдожо ябаһан хүнүүд бии. Өөһэдынгөө дүй дүршэл, һанал бодол тухай эдэнэрэй хөөрэжэ үгэ бэлнь, айхабтар ашатай, туһатай байхань элитэ.

Тиигэбэшье мүнөө үедэ мэргэжэлтэдэй нэрэ миин зүүгээд лэ, гүрэн түрынгөө үгэһэн һургаһан аша туһые харюулдаггүй, ажалдаа һанаагаа хүсэд табигдаггүй, харюусалга багатайгаар хандадаг хүнүүд үшөөл олон бии байһаар. Тэдэнэр хамар дорохнхоноо хараад лэ, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хэ гэһэн юумэ хээд лэ, миин үдэр үнгэргэжэ ябадаг байна. Иимэ мэргэжэлтэд тушаа хөөрэлдэхэ, тэдэнэрые зүб замдань оруулха саг тулажа ерээ.

Гадна мэргэжэлтэдтэ даалгагдаһан уялгаяа бэелүүлхэдэнь али болохоор туһалха, тэдэнэй үүсхэлые дэмжэхэ, ажалыень хинан шалгажа, зүбөөр сэгнэжэ байха, али болохоор тэдэниие урмашуулха хэрэгтэй. Энээн тушаа сэхэ хөөрэлдэхөөр болоо.

Тиимэһээ КПСС-эй Алтайн крайкомой хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэй хэр зэргэ хүдэлжэ абйһан тухай партиин ЦК-гай тогтоолтой дахин танилсажа, эндэ хэблэгдэһэн Б. Гомбоевой статьяе уншаад, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, колхоз, совхозуудай болон аймагуудай партийна, советскэ органуудай хүтэлбэрилэгшэд, манай уншагшад энээн тушаа һанал бодолоо, һанамжа дурадхалнуудаа бэшэжэ, редакцидамнай эльгээхэ бэзэ гэжэ найдагдана. Эдэ материалнууд «Мэргэжэлтэ ба сагай эрилтэ» гэһэн нийтэ гаршаг доро толилогдожо байха.

МЭРГЭЖЭЛТЭ БА САГАЙ ЭРИЛТЭ

Мүнөө үе сагта хүдөө ажахын үйлэдбэриин оньһожоруулагдажа, индустриальна түхэл маягтай боложо байхада мэргэжэлтэдэй уялга, үүргэ дээшэлүүлжэ, тэдэнэртэ ехэ эрилтэ табигдана гээшэ. Имагтал эрдэм бэлигээр түгэлдэр, өөрынгөө мэргэжэлые гүнзэгыгөөр шудалһан, экономико мэдэхэ, шэнэ, түрүү юумэ нэбтэрүүлхэ шадалтай, тэрэнһээ ямар үрэ гараxaб гэжэ ойлгохол мэргэжэлтэд колхозой гү, али совхозой мүнөөнэй томо үйлэдбэрие ашаг үрэ ехэтэйгээр ударидажа шадаха байна.

«Колхоз болон совхозой үйлэдбэрие хүгжөөлгэдэ мэргэжэлтэдэй үүргэ дээшэлүүлхэ талаар КПСС-эй Алтайн крайкомой хэжэ байһан хүдэлмэри тухай» партиин Центральна Комитедэй һаяхан абаһан тогтоол дотор мэргэжэлтэдэй ажал ябуулгые һайжаруулха, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэбхи хэшээлыень дээшэлүүлхэ талаар хүдөөгэй партийна организацинууд улам оролдосотойгоор тэмсэхэ ёһотой гэжэ сэхэ заана. Партийна организацинууд мэргэжэлтэдэй нэрэ хүндые дэмжэхэ, үүргыень дээшэлүүлхэ, арадай ажахын түсэб, социалис уялгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ арга тэдэнэртэ олгохо уялгатай. Илангаяа газараа, машина, техникээ үрэ ехэтэйгээр ашаглаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрын үнэ сэн хямдаруулха гэжэ мэргэжэлтэд эдэбхитэйгээр тэмсэхэ жэшээтэй.

Парти, правительствын бэелүүлһэн хэмжээ ябуулгануудай ашаар хүдөөдэ, колхоз, совхозуудта дээдэ, дунда эрдэмтэй агрономууд, зоотехнигүүд, ветеринарнууд, инженернүүд, экономистнууд болон бусад мэргэжэлтэд олон болонхой.

Жэшээнь, Хурамхаанай аймагай Гааргын совхоздо дээдэ эрдэмтэй арба гаран мэргэжэлтэд ажаллана. Тэдэнэрэй дунда 4 эрдэмтэ зоотехник, 2 эрдэмтэ агроном, 2 ветеринарна врач, 2 инженер-механик, 1 экономист хүдэлнэ. Мүн дунда һургуулиин эрдэмтэй хэдэн олон мэргэжэлтэд ажаллажа байха юм. Иимэ олон мэргэжэлтэд холын хойто энэ аймагай болон бусад аймагуудай ажахы бүхэндэ дайралдана. Тиигэжэ һүүлэй 10—15 жэлэй туршада эрдэм ехэтэй мэргэжэлтэдэй тоо 2—3 дахин олошорһон байна. Энэмнай һайн гээшэ ааб даа.

Алтайн хизаарай хүдөө ажахын мэргэжэлтэд тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолтой танилсаха зуураа, манай республикын тариалан, мал ажал дээрэ хүдэлдэг мэргэжэлтэд үүргэ, уялгаяа хэр зэргэ дүүргэжэ байнаб гэжэ хаража үзэхэ дуран хүрэнэ. Энэ ехэ асуудалда газетын ганса статья дотор хүсэдөөр харюусахын аргагүй байна. Тиимэһээ би энээндэ миил эхи табиха. Энэ асуудалаар үргэн хөөрэлдөө захалха, өөрынгөө хэдэн һанамжа, бодолнуудые бэшэхэ хүсэлтэйб.

Орёо нарин машина, техникээр зэбсэгжэһэн колхоз, совхозуудай үйлэдбэридэ электрын элшэ хүсэ, химиин үргэнөөр хэрэглэгдэжэ байһан үедэ мэргэжэлтэдгүйгөөр, тэдэнэрэй эдэбхитэн туһаламжагүйгөөр хүдөө ажахые мүнөө сагай эрилтэдэ хүрэмөөр хүтэлбэрилхын аргагүй байһаниинь хүн бүхэндэ мэдээжэ ааб даа. Тиигэбэшье манай республика дотор ажалладаг олохон мэргэжэлтэд энэ ехэ үүргэ, уялгадаа хүрэмөөр ажаллажа биранагүй гэжэ һанагшаб.

Энэ ушарта зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдшье мэргэжэлтэдтэ буруугаар хандадаг, тэдэнэрые промышленностьдал адли үйлэдбэриин ёһотой технолог мэтэ хүдэлгэхэ гэжэ оролдодоггүй байна. Мүнөө дээрээ тэдэнэр мэргэжэлтэдэй хүдэлмэрие фермэдэ, бригадада хэды шэнээн ябаһаарнь сэгнэдэг заншалтай. Зүгөөр тэдэнэрэй ажал ябуулга ямар үрэтэй байбаб гэжэ обёордоггүй гэхэ юм гү, али сэгнэдэггүй байха юм. Олон ушарта мэргэжэлтэдэй эрдэм бэлиг, дүй дүршэлынь гоогдодоггүй, үйлэдбэриин технолог шэнгеэр ажаллаха арга тэдэнэртэ олгогдодоггүй гээшэ.

Аймагай хүтэлбэрилхы эмхи зургаанууд олохон хүдэлмэрилэгшэд ажахынуудаар ябахадаа мэргэжэлтэдэй хүдэлмэреэр һонирходоггүй тооной, газар тариалан болон мал ажалай культура дээшэлүүлхэ тушаа тэдэнэртэ туһаламжа үзүүлдэггүй муутай.

Партиин райкомууд, партийна эхин организацинууд мэргэжэлтэдэй тоосоо шагнахадаа, гол түлэб хүдөө ажахын юрэнхы хүдэлмэриин ябасатай холбодог заншалтай. Тиин мэргэжэлтэ өөрынгөө гол уялгые хэр дүүргэнэб гэжэ анхардаггүй, энэ талаар шанга эрилтэ табидаггүй байха юм. ВЛКСМ-эй райкомууд, колхоз, совхозуудай комсомолой комитедүүдшье залуу мэргэжэлтэдэй дунда хүдэлмэри биратай ябуулдаггүй байна.

Мүнөө үедэ хүдөө ажахые ёһоор ударидаха эрилтэ табигдана. Тиигэбэшье энээндэ мэргэжэлтэдые эдэбхитэйгээр хабаадуулжа үшөөл шадагданагүй.

Ушар нимэһээ үйлэдбэриин технологуудай — мэргэжэлтэдэй үүргые хэзээ хэзээнэйхиһээ үргэжэ, отделени, бригада болон фермэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ энэ талаар шанга эрилтэ табиха, үйлэдбэриин һалбаринуудта эрдэм наукын, түрүү дүршэлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ тушаа онсо анхарха саг ерээ. Юуб гэхэдэ, колхоз, совхозуудай отделенинүүдые эрхилэгшэдэй, бригадирнарай, фермые даагшанарай дунда эрдэм багатай, өөрынгөө уялга, үүргые һаа һаса ойлгодоггүй хүнүүд үшөөл олон ха юм. Зарим тиимэ хүтэлбэрилэгшэд хүнүүдэй эдэбхи үүсхэл бадаруулхын, хүгжөөхын орондо доошонь даража, юумэндэ һаад хэжэ байдаг.

Нёдондо иимэ нэгэ ушартай Хурамхаанай совхозой полевой станда дайралдаа һэм. Эндэ газарай хүрьһэ һалхинһаа хамгаалха машина, зэмсэгүүд хэр зэргэ хэрэглэгдэнэб гэжэ бригадир В. Ж. Ринчинодо хандахадамни, тэрэ нигэжэ харюусаа: «Манай Хүнтэйе хахала, бү хахала гектарай нэгэ хоёршье центнер үрэһэ тари — адли, бороогой ороогүйл һаа — һалаа. Хүрьһэ элдүүрилхэ ямаршье агротехникэ туһалхагүй. Нигэжэ механизаторнуудайнгаа дуулаһаар байгар хэлэхэ гээшэмнай юун бэ? Бригадирай иимэ гээгдэнги бодолтой байхада механизаторнууд юу хэхэ болоноб?

Байгша ондо газарай хүрьһэнэй һалхинһаа гэмтэлгэтэй тэмсэхэ талаар ехэ хүдэлмэри республикын колхоз, совхозуудта ябуулагдажа байнхай. Республикын мэргэжэлтэдтэй хамта Хурамхаанай аймагай агрономууд газарай хүрьһэ хамгаалха хэмжээнүүдые 1972 ондо хараалһан юм. Бригада бүхэндэ хүрьһэн шэнжэлэгдэжэ, хаана юу хэхэ тухай хэлсэгдээ һэн. Һаяхан тэдэ хэмжээнүүдэйнь дүүргэлтые шалгажа үзэхэдэ, юуншье хэгдээгүй байшоо. Хүрьһэ һалхинһаа хамгаалха техникэ хэрэглэгдээгүй, технологинь баримталагдаагүй байһаниинь элишэлэгдээ. Зүгөөр энэ ажахыда газарай хүрьһэ хамгаалха машинанууд олоор абтаһан юм. Аймагай ажахынуудта БИГ-3 түхэлтэй 20 борной бии аад, нэгэниинь шье хэрэглэгдэнэгүй.

Хүрьһэ һалхинһаа хамгаалха машина, техникэ юундэ хэрэглэгдэнэгүйб гэжэ Хурамхаанай совхозой главна агроном И. А. Нечкинада, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой главна агроном Ю. М. Мункоевада хандахада, нигэжэ харюусаа: «Ноёд мэдэдэг юм ааб даа, биднэр «дээрэһээ» захиралта хүлеэгээд һуунабди». Үйлэдбэриин технологуудай нигэжэ хүрьһэ хамгаалха шэнэ техникэ хэрэглэнгүй, бэеһээ зайлуулаад байдагынь гайхалтай.

Нёдондонһоо хойшо республикын ажахынуудта сенаж дараха хэрэгтэ ехэ анхарал табигдана. Теэд Хурамхаанай мэргэжэлтэд августын 15 хүрэтэр тиимэ тэжээл бэлэдхэхэ тушаа юушье хээгүй, нэгэшье тонно бэлэдхээгүй байшоо.

Хурамхаанай совхоздо бүри үбэл байхада АВМ-04 түхеэрэлгэ абтаһан юм. Тэрэнээ Хүнтэйдэ тодхожо захалаа һэн. Теэд тэрэнь мүнөө хүрэтэр хүдэлгэгдэнэгүй. «Энэтнай хэзээ бэлэн болохо юм», — гэжэ совхозой главна инженер Д. А. Харгатхановта хандахада: «Ноябриин 7 багаар бүтээгдэхэ ааб зэ» гээ. Совхозой инженер хэдэн олон монтажнигуудаараа бүхэли жэл соо энээниие тодхожо ядажа байхадаа ямар ажал урагшань татаха гээшэб гэжэ ойлгохоор ааб даа.

Хурамхаанай совхозой мэргэжэлтэдэй ажалые халта мүлтэ шалгахада иимэ бирагүй байна бшуу. Тэдэнэр өөһэдынгөө уялгата хэрэгтэ харюусалга багатайгаар хандана ха юм.

Үшөө иимэ нэгэ баримта харуулая. Зэдын аймагай Ториин совхозой тариалан майла, ташалан газарта юм. Тиимэһээ жэл бүри аадар бороогой орохолоор лэ хүрьһэниинь уһанда эдигдэжэ, ханха жалга болошодог муутай. Гансахан 1971 ондо энэ ушарһаа 70 мянга гаран түхэригэй хохидолдо совхоз ороо һэн. Мүнөө жэлдэ тэдэ ганга жалгануудые тэгшэлхэдээ ямаршье научна гурим, эрдэмтэдэй зүбшэл баримталаагүй. Энэ ехэ хүдэлмэридэ 11 мянга гаран түхэриг гаргашалаа.

— Түрүүшын аадарай орохолоор лэ үнеэхи жалга габанууднай дахин гаража, 600 гаран гектарай тариалан хэрэгһээ гараа гэжэ тоолохо баатай болообди,— гэжэ совхозой главна агрономой уялга дүүргэжэ байһан М. И. Шепкина мэдүүлээ.

Тэрэ агрономтой поли дээгүүрнь ябахадамни эдлэдэг газараашье һайсэ мэдэхэгүй байшоо.

Яахадаа иимэ газарта ногоо тарижа, бэлшээри болгонгүй, тарилга хэжэ, гарзада оронобта гэжэ М. Шепкинаһаа, отделениин агроном Н. Поломошиновһоо асуухада, «аймагай хүтэлбэрилэгшэд энээндэ зүбшэл үгэнэгүй» гээ.

Тиин совхозой мэргэжэлтэд нигэжэ бороогой уһанһаа гэмтэдэг газарай хүрьһэ хамгаалха тушаа зохихо хэмжээ абанагүй.

Эдэ жэшээнүүд юу харуулнаб гэхэдэ, хүдөөгэймнай олохон мэргэжэлтэд ажал урагшань татаха, өөһэдынгөө һанал бодол бэелүүлхэ тушаа хүсэд һайнаар, оролдоногүй хэбэртэй. Нүгөө талаһаа совхозой, аймагай хүтэлбэрилэгшэд мэргэжэлтэдые дэмжэнэгүй, агрономическа асуудалнуудые зүб мүрөөрнь шиидхэхэ арга тэдэнэртэ олгоногүй бшуу. Тиигэжэ олохон мэргэжэлтэд урдынхидаал адли дээрэһээ захиралта хүлеэгээд һуужа байһаар лэ байна.

Мэргэжэлтэдэй үүргэ, харюусалга дээшэлүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленум шанга эрилтэ табяа һэн. Теэд мүнөө хүрэтэр олон ажахыда мэргэжэлтэд хангалтагүйгөөр хүдэлнэ, тэдэнэр үүргэеэ хүсэд дүүргэнэгүй, хүтэлбэрилэгшэдэй захиралтаар ябадаг, энэ тэрэ тоо бүридхөөд үнгэрдэг байһаар.

Мэргэжэлтэ бүхэн миин хооһон үгөөр буляалдаха бэшэ, харин өөрөө туршалга хэжэ, бодото хэрэгүүдээр хэлэһэнээ гэршэлхэ ушартай ха юм. Тиимэһээ мэргэжэлтэ бүхэн шэнжэлэгшэд, туршалга хэгшэд байха зэргэтэй. Теэд иимэ туршалгын участогуудтай мэргэжэлтэд үсөөн.

Нэгэ үедэ ажахынуудта лабораторинуудые бии болгохо тушаа хэлсэгдээ һэн. Тиимэ лабораторинуудта даб дээрэхи юумэнүүдые шалгажа, шэнжэлжэ болохо байгаа. Теэд тиимэ лабораторинууд Баргажанай голдо мүнөөшье хүрэтэр бии болоогүй. Тиимэ лаборатори ажахынуудта хэрэгтэй байгаа.

Хүдөөгэй мэргэжэлтэд угаа түргэнөөр һэлгэлдэнэ. Энээндэ ушар шалтагаан олон: ондоо хүдэлмэридэ орохо, хүтэлбэрилэгшэдтэй таараагүй гү, али гэр байраар хангаагүй дээрэһээ гаража ошоно.

Илангаяа залуу мэргэжэлтэдтэ анхарал хэрэгтэй. Тэдэнэртэ саг соонь туһалха, дэмжэхэ, ажалаа ойлгожо абаха, коллективтээ танилсаха арга олгохо хэрэгтэй. Тэдэнэрые гэр байраар, транспортаар, лабораториин хэрэгсэлнүүдээр хангаха байна.

Мэргэжэлтэдэй ажалые сэгнэхэ хэрэгтэй. Тэдэниие моральна болон материальна талаар урмашуулхада яахаб. Теэд бодото дээрээ юун болоноб? Жэшээнь, ажахы гүрэндэ тарья худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ гэе. Энэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ баясхалангай телеграмма хүргэгдэхэдөө, главна агроном дурдагдангүй үлэдэг ушар бии. Мүн мэргэжэлтэдэй хүдэлмэриин стаж, эрдэм мэргэжэлынь, габьяата нэрынь тооложо, нэмэлтэ түлбэри тогтоохоор байгаа. Иимэ юумэн хүдөө ажахыда байхагүй. Үсэгэлдэр институт дүүргэһэншье, 10—15 жэл хүдэлһэншье, республикын гү, али РСФСР-эй габьяата нэрэ зэргэдэ хүртэһэншье мэргэжэлтэд адли салин хүлһэ абана.

Партиин ЦК-гай һаяхан абаһан тогтоол хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ехэ туһа хүргэхэ, мэргэжэлтэдэй үүргэ, харюусалга дээшэлүүлхэдэ ехээр нүлөөлхэ байһаниинь дамжагүй.

Б. ГОМБОЕВ,
агроном-аспирант.

ТАЛЫН БУЛАГТА

РЕПОРТАЖ

Иимэ нэрэтэй газарта Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тариалан бүхыдөө тооной нэмжыдэг. Тиимэһээ эндэ зохидоор түхеэрэгдэһэн хээрын стан, ороонһоной ехэ тоог, складууд байха.

Сентябриин хорёодоор эндэ хүрэжэ ерэхэдэмнай ургаса хуряалга түлэг дундаа ябуулагдажа байба. 3.800-гаад гектар шэнисэнь бүхыдөө хадагдаад, тэрэнэй 500 гектарай баал үшөө суглуулагдаадүй хэбтэбэ.

— Үсэгэлдэр үбдэтсөө саһан орожо, ехэ бордоһо, шуурган хүдэлжэ, хуряалгадамнай түбэг татаа, — гэжэ эндэхи тракторно-тариан ажалай бригадын бригадир Владимир Николаевич Цыденов мэдүүлбэ. — 700-гаад гектар обёоснай хүл дээрээ, саһанда дарагдажа муудаа.

Сентябриин тэн багаар иимэ ехэ саһан орожо, һалхи шуурган болохо гээшэ үнинэй үзэгдөөгүй. Биднэршье иишэ ерэжэ ябаһаар

энэ шуурганда дайралдажа, «газик» машинаяа трактораар шэрүүлжэ, харгыда оруулха баатай болоо һэмди.

Хэды иимэ бэрхэшээлнүүдэй дайралдаашье һаа, колхозой механизаторнууд, тарияшад, тэдэнэртэ туһалхаяа хото, тосхонуудһаа ерэһэн хүнүүдшье урмаа хухараагүй, харин энээхэн үедэ комбайнуудаа, автомашинануудаа зэһэжэ, тоог дээрэхи тарягаа сэбэрлэжэ үрдеэ.

— Хура бороогой хабартаа оройтожо ороһоной ушарһаа таряамнай урдынхиһаа нилээд хожомдожо эдеэшэһэн байна. Тиимэһээ тарягаа сентябриин 5—6 багаар хуряажа захалаа һэмди, —гэжэ колхозой главна агроном Владимир Балданович Цыбиков хэлээ. — Арбаад үдэрэй туршада хори гаран комбайнаараа 3.000-гаад гектарай таряа амяарлан хадажа, 2.500 гектарайнь баал суглуулжа, 730 гектар шэнисэ комбайнаар сэхэ хадажа абаабди. Үшөө нэгэ недели дулаан байгаал һаань, тарягаа хуряажа дүүргэхэ һэмди.

Теэд наратай дулаан үдэрнүүдэй хоорондо иимэ ехэ саһан орохо, шуурган болохо гэжэ хэн һанаха гээшэб! Үнэхөөр хүлеэгдээгүй.

Энэ жэлэй таряа хуряалгада архимээр ажаллажа ябаһан комбайнернууд эндэ захаһаа. Арбаад баал суглуулжа, 3.612 центнер таряа сохиһон комбайнер Доржо Сампилов мүнөө дээрээ эрхимлэжэ ябана. Гурба мянга гаран центнер таряа хүряжа абаһан комбайнер Данзан-Гарма Базаржапов хоёрдохи һуури эзэлэнхэй. Эдэнэртэй мүрысэдэг комбайнер, коммунист Борис Тугаринов 2.827 центнер таряа сохижо, мүн лэ түрүүшүүлэй зэргэдэ гаранхай. Энэ комбайнер нёдондо колхоздоо таряа хуряалгын чемпион гэһэн алдар нэрэдэ хүртэжэ, «Восход» мотоцикл колхозһоо, «Урал» мотоцикл аймагай мүрысөөнэй дүнгөөр шан абаһан байна.

—Энэ сентябрь һарада одоошье үдэр, һүниие мэдэнгүй ажаллагдаба гээшэ, — гэжэ комбайнер Борис Семёнович Тугаринов хөөрэжэ үгөө. — Комбайндаа ЖВН-6 жатка хабсаргажа, хэдэн үдэртэ 300 гектар шэнисэ амяарлан хадаа һэм. Удаань 294 гектарай баал суглуулааб. Һүүлэй үедэ мотоорынь зобоогоо. Мүнөө тэрэнээ хэлгэжэ дүүргэхээ байнаб. Шиигээ хатахалаарнь үлэһэн таряагаа түргэнөөр хуряажа абаха хүсэлтэйбди.

Иимэл һанал бодолтойгоор колхозой бусад хорёод комбайнернууд ажаллана. Д. Жапов, В. Булгатов, Б. Русин, В. Баннов, Ю. Игумнов, В. Тугаринов гэгшэд түрүү комбайнернуудһаа холо гээгдэнэгүй, хоёр мянгатанай тоодо оронхой. Таряа хуряалгын түрүүшүүлэй туйлаһан амжалтанууд бригадын «Ажалай алдар солын календарь», «Сахилгаан», «Дайшалхы хуудаһан» гэхэ мэтэдэ үргэнөөр харуулагдана.

Механизаторнуудые игэжэ моральна талаар урмашуулхын хажуугаар колхозой правлени, партком тэдэниие материальна талаар горитой дэмжэнэ. Таряа хуряалгын үедэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгарһан комбайнернуудта мотоцикл «Восход», «Изумруд» гэжэ телевизор, «Кузбасс» түхэлэй холодильник шан үгэхөөр тогтоогдонхой.

Автомашинаяа һайнаар хүдэлгэжэ, комбайнуудһаа таряа һаадгүй зөөһэн жолоошодто 5 хоног бүри 50 килограмм таряа нэмэлтэ түлбэри болгон үгэхөөр хараалһан байха юм. Тэрэшэлэн тоог дээрэ ажаллажа байһан хүнүүдшье мартагдаагүй. Тэдэнэртэ нэмэлтэ түлөөһэ мүнгөөр, таряагаар үгэхөөр шиидхэһэн байна.

Мүнөө үедэ эндэхи тоог дээрэ 25 мянга гаран центнер таряан оронхой. Энэ тар
һожоруул
жа сэбэрл
«ОС-4,5»
сэбэрлэжэ
бэш шинэ
хай сушилкада
Тоог дээрэ
хэхэ хэрэгтэ
роном Татьяна
ва эхэ оролдоно

— 9 мянган цен
һэндэ хаагаад,
мянган центнерые
сэбэрлээд байнабди
хозой агроном Т.

Энэ агроном саг
най тоог дээрэ ба
бэрлэхэ, хатааха хү
ридана. Ямар сорты
шэгнүүртэй, ямар
һаниинь обоохой бү
харагдана. Сэбэрл
гын шанарта хүр
складта хадагалагд

— Үрэһээ хаа
шыень хүршэ кол
туһалхабди, — гэ
рүүлэгшэ Цырендо
баевич Галсанов

Энэл даа социал
шэнэ сагай шэнжэ

Механизаторнуу
һөөр байтарнай «а
жэ ерээд, хүнүүдэй
нүүдые, мүн элдэб
далдажа ороо.

— Колхозой 58
бригадануудаар я
механизаторнуудай
раа асаржа үгэнэ
лавкын наймаала
Петровна Гаинцева
да харюусаа. — Ү
шоноор, би наймаа
ланабди.

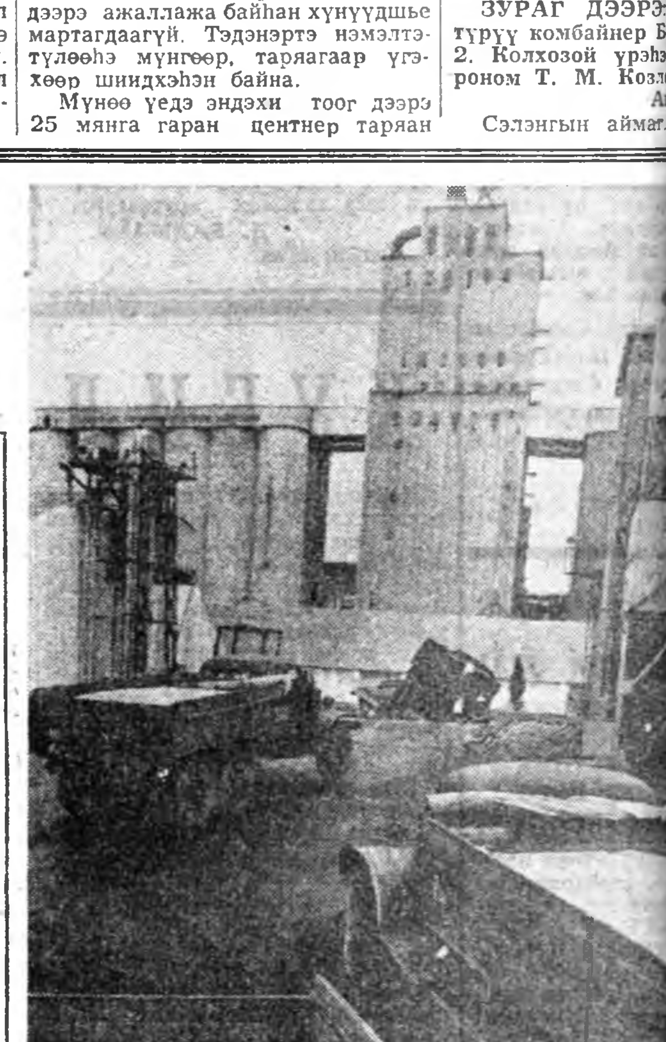
Автолавкада аж
лын аша туһа ай
ханизаторнууд, м
ходол баясхалан
Нигэжэ Юрөө
ССР Союзай 50 м
бэлэгтэйгээр угта
байна.

Б.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ:
түрүү комбайнер Б.
2. Колхозой үрэһэ
роном Т. М. Козло

А

Сэлэнгын аймаг

Таряа хуряалгын урда тээхэнэ Омско областьдо Русско-Полянска элеватор ашаглалгада үгтэбэ. Тус элеватор ороoһо хатааха оньһон түхеэрэлгээр гүйсэд хангагданхай. Эндэ асаргадаһан таряан оньһон түхеэрэлгын хүсөөр буулгагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ элеватор.

ТАСС-ай фотохронико.

Челябинска областиин «Варненский» совхозой тариалан дээрэ шэнэ машина үзэгдэдэг болонхой. Хүдөө ажахые оньһожоруулха, электрижүүлхэ Челябинска институдай хүдэлмэрилэгшэд таряа хуряалгын үедэ ороoһоной гээлтые тодоруулха тусхай түхеэрэлгэ ухаалан зохёобо. Энэ оньһон түхеэрэлгэ комбайнай хойноһоо ябажа, сохиһон һолоомыень шалгажа, гээлтыень тодоруулдаг байна. Удаань ажахын бүхы комбайнууд энэ аргаар хоёр дахин шалгагдажа, зохёон тааруулагданхай. Тус ажахыда ороoһо тарианай гээлтэ хоролто гүйсэд усадхагдаба.

Тариалан дээрэ монсогоршье ороoһо, гонзогоршье хоолос гээнгүй хуряажа абахын тула энэ албан ехэхэн үүргэ дүүргэнэ. Тус оньһон түхеэрэлгые институдай 4 курсын студент коммунист Александр Головин хүдэлгэнэ. Энэ албаниие ажахын үнинэй комбайнер Иван Григорьевич Семенюта хинан хүтэлбэрилнэ. Тус институдай доцент хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Борис Прокопьевич Кутепов шэнэ түхеэрэлгын хүдэлмэрие шалгана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбайнуудта шэнэ түхеэрэлгэ ерэбэ.

ТАСС-ай фотохроника.

Энэ хуудаһан
СОВЕТ
ЛАТВИДА
зорюулагдана

Совет Латви 64 мянган дүрбэлжэн километр газар эзэлдэг, хүн зониинь —2 миллион 400 мянга шахуу болодог.

1940 онойхитой сасуулбал, республикын промышленность 29 дахин ехэ продукци үйлэдбэрилдэг болоо, машина бүтээлгын продукци 200 дахин шахуу ургаа.

Республикын сабшалан, таряалан дээгүүр 40 мянга гаран трактор, 8 мянган комбайн, хүдөө ажахын бусад олон техникэ хүдэлдэг.

РИГЭ—Совет Латвиин ниислэл. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Даугава дээгүүр гарадаг хүүргэ дээрэһээ Ригын эрье шадархи байшангууд харагдана.
ТАСС-ай фотохронико.

ТЕЛЕТАЙП

...ҮҮЛЭЙ ҺОНИН

ГАЗОПРОВОД ...ГАРИГДАА

[illegible]

...ДАЙН ДОЛГИН ...ОГУУР...

[illegible]

ШЭНЭ АМЖАЛТЫН ТАБАН ЖЭЛ

АВГУСТ ВОСС,
Латвиин Коммунис партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь

«Совет арадай баатарлиг хүсэлэл оролдолгын ашаар СССР-тэ хүгжэнги социалис общество эрхим зэргээр байгуулагдаба. Энэ общество дотор бүхэсоюзна экономико—республикануудай арадай ажахые нэгэдхэн хабаадуулдаг, мүн бүхы ороной ба республика бүхэнэй аша туһада гүрэнэй нэгэдэмэл түсэбэй ёһоор хүгжэдэг, таһаршагүй холбоотой нэгэн бүхэли арадай ажахы тон ехээр хүгжэһэн байна»,—гээд «Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлдэхэ тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоол дотор хэлэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор хэлэгдэһэнэй ёһоор, Латви хадаа хүсэн түгэлдэр, саг үргэлжэ урган хүгжэжэ байдаг нэгэдэмэл арадай ажахы байгуулдаг 15 союзна республикануудай нэгэниинь болоно. Бүхы Совет орон шэнги, мүнөө манай республика КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, мүн арадай ажахые хүгжөөхэ юһэдэхи табан жэлэй түсэбые бэелүүлжэ байна.

Совет юһэдэхи табан жэл соо (1971—1975 онууд) Латви экономикоёо хүгжөөхэ замдаа шэнэ алхам хэхэ юм. Республика дотор промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 35—38 процентээр дээшэлхэ. Электротехникын, радиотехникын, электронно һалбаринууд илангаяа түргөөр хүгжэхэ жэшээтэй. Эдэл һалбаринууд мүнөөнэй совет промышленностиин түхэл шарай тодорхойлно бшуу. Республика доторнай капитальна барилга ехээр хэтдэнэ. Табан жэлэй турша соо Ригын гидроэлектростанци, Ригын хоёрдохи номерой теплоцентралиин түрүүшын агрегадууд, РСФСР-һээ Латви руу газ дамжуулдаг томо сорго, Поповой нэрэмжэтэ радиозавод, бишыхан автобусуудые бүтээдэг завод ашаглалгада үгтэхэ, һэльбэн шэнэлэгдэхэ гэжэ хараалагданхай.

Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые нилээд ехээр дээшэлүүлхэ гээшэ юһэдэхи табан жэлэй шухалын шухала зорилго мүн. Энэ зорилгые Латвиин хүдэлмэришэн ангишье шиидхэнэ. Нёдондо, 1971 ондо, республикамнай промышленна продукциин ургалтын 99 процентые ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар абаа һэн. 1970 онойхитой сасуулбал, промышленна үйлэбэриин хэмжээн—8,1, ажалай бүтээсэ — 7,9 процентээр ехэ болоо.

Латвиин ССР-эй арадай ажахын бүхы һалбаринуудта мүнөө үеын, бүтээсэ ехэтэй техникэ түсэбэй ёһоор һэльбэн тодхогдожо байдаг. Шэнэ техникэ зохёон бии болгохо, түрүү зэргын онол аргануудые байгуулха, нэбтэрүүлхэ болзорые хороохын тула эрдэмтэд, инженернүүд хүсэлэл оролдолгоёо зорюулдаг юм.

Экономикые эрхилэлгын гурим нарижуулан һайжаруулха гээшэ ажахын политикын гол асуудалнуудай нэгэниинь болонхой. Ажахыгаа эрхилэлгын автомат шэнжэтэй гурим зохёон байгуулха, мүн нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ Латвиин эрдэмтэд аха дүү бусад совет республикануудай эрдэмтэдтэй хамта эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Арадай ажахые түсэблэхэ, эрхилхэ ябадалда математикын арга методүүдые, тоололгын техникэ ехээр хэрэглэлгын түсэбүүд манай эндэ хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэнэ.

Промышленна үйлэдбэрие томодхон хамтадхаха асуудалда горитой һуури олгогдоно. Республика доторнай үйлэдбэриин томо нэгэдэлнүүд, фирмэнүүд байгуулагдаха юм.

Индустриинхи шэнги, юһэдэхи совет табан жэл соо хүдөө ажахыда эрдэм-техникын дэбжэлтэ хурдан түргэнөөр туйлагдаха гэжэ түсэблэгдэнэ. Энэ ушар Латвиин табан жэлдэшье хабаатай. Жэшээ болгон, мяха-һүнэй мал ажал, шахамал гахайн ажал дээрэ мэргэжэһэн манай республикын хүдөө ажахые абаад хараябди. Мүнөө хүдөө ажахымнай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Франци ба Швецидэ орходоо һураггүй ехэ һү, мүн ФРГ ба Швецидэ орходоо һурагтүй ехэ мяха абадаг юм. Оньһожоруулга, электрын элшэ хүсэ хэрэглэһэнэй ашаар ажалай бүтээсэ хүдөө ажахыдашье хэлбэришэгүйгөөр дээшэлнэ. 1970 ондо, жэшээлэн хэлэбэл, ажалша хүн бүхэн 1940 онойхидо орходоо 3,2 дахин ехэ хүдөө ажахын продукци абаа бэлэй.

Нэн түрүүн газар таряалангаа болбосон ёһоор эрхилһэнэй, үргэлжэдэнь оньһожоруулга, мүн хими хэрэглэһэнэй, газар уһалха, намаг хатааха, һайжаруулха хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулһанай ашаар лэ хүдөө ажахын үйлэдбэри хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэнэ. Хэрбээ буржуазна Латвиин оршон байһан бүхы хорин жэлэй турша соо 71 мянган гектар газар хатаагдаһан байгаа һаа, Совет засагай жэлнүүдтэ миллион хахад шахуу гектар газар хатаагдаһан байха юм. Латвиин хүдөөгэй ажалшад хатаагдаһан газар дээрэһээ жэл соогоо абадаг саахарай свёклын гурбанай хоёр хубиһаа ехыень, ороohо тарянай, тухайлхада, хахадынь абадаг болонхой.

Хүдөө ажахын продукци абадаг, мүн буйлуулдаг томо предприятинуудые Латвиин хүдөө нютагуудта харабал, гайхаһанай хэрэггүй. Жэшээлхэдэ, Ригэһээ холо бэшэ мүнөөнэй хүсэ ехэтэй шубуунай фабриканууд баригданхай. Шубуу тэжээдэг тусхай мэргэжэлтэй болоһон ажахынууд мүнөө үндэгэнэй ба шубуунай мяханай 80 гаран процентыень үгэдэг.

Хүдөөдэ бэелүүлэгдэхэ социально-культурна шэнэдхэн хубилалтануудай үргэн ехэ программа табан жэлэй түсэбөөр хараалагданхай. Урдань Латвида үмсын буусанууд эндэ тэндэ тарашанхай байдаг һэн. Тэндэ таряашад амяарханаа, тосхон, городуудһаа холо һуудаг бэлэй. Мүнөө латыш колхознигууд амяарханаа буусадаа бэшэ, харин бүхы хангамжын хэрэгсэлтэй мүнөө үеын тосхонуудта ажаһуухые улам ехээр эрмэлзэдэг болонхой. Гүрэн тэдэнэй хүсэл эрмэлзэлые дэмжэнэ, хүдөөгэй барилгада горитой мүнгэ зөөри һомолдог юм. Хэдэн арбаад мянган айлнууд болбосон түхэлтэй шэнэ гэрнүүдтэ нүүжэ, мүнөөнэй коммунально-ажаһуудалай хэрэглэмжэдэ хүсэдөөр хүртэжэ байдаг. Хүдөөгэй хүн зониие соёлой асуудалаар хангалга улам һайжарна. Город хүдөө тосхон хоёрой хоорондохи горитой илгаанууд дам саашаа үгы боложо байна.

Манай республика хадаа нэн түрүүн бүхэсоюзна нэгэдэмэл арадай ажахы дотор хүгжэхэдөө, экономикын, социально-культурна байгуулалтын талаар иимэ ехэ амжалтануудые туйлаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Түмэрэй руда, нүүрһэн, нефть гэхэ мэтэ ашагта малтамалнуудай томо хэбтэшэ Латвиин газар дээрэ үгы гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Тэрэ хадаа РСФСР-һээ, Белоруссиһаа, Украинаһаа түүхэй эд абадаг юм. Латвиин ССР-эй хэрэглэдэг дүшэн процент электрын элшэ хүсэн аха дүү республиканудһаа дамжуулагдадаг. Газ дамжуулдаг томо сорго̄ор Украинаһаа жэл бүри миллиард шахуу кубометр газ ерэдэг. СССР-эй али бүхы булан тохой хүрэтэр Латвиин электротехническэ, прибор бүтээлгын промышленностиин продукци ошодог байна.

Бүрин тэгшэ эрхэтэй байлгын, аха дүү ёһоор харилсан ажаллалгын үндэһөөр СССР-эй арадуудые нэгэ гүрэн дотор нэгэдүүлһэн ушар туйлай ехэ түүхэтэ удха шанартай хэрэг мүн гэжэ манай республикын бүхы экономическа болон соёлой хүгжэлтэ батадхан харуулаа. Имагтал энээнэй ашаар Латви хадаа дайнай урда тээхи үеынхидэ орходоо национальна доходоо долоо дахин, промышленна үйлэдбэриингөө хэмжээе 29 дахин ехэ болгожо шадаа; хүдөө ажахын үйлэдбэрие хүгжөөхэ замдаа горитой үрэ дүнгүүдые туйлаа; социальна олохон томо томо асуудал амжалтатайгаар шиидхээ.

Социалис нацинуудай аха дүү ёһоной холбоон хадаа республика бүхэнэй эрдэм наукые, гэгээрэлые, соёл культурые һалбаран мандуулхыншье тулада эгээл эрхим арга боломжо байгуулаа. Латвида уран зохёол, хүгжэм, зураглан харуулха болон театрай искусство үзэгдөөгүй ехээр һалбаран мандаа. Мүнөөнэй кинематографи, телевидени байгуулагданхай. Уялгата юрэнхы найман жэлэй һуралсал бэелүүлэгдэнхэй. Бүхы СССР дотор шэнги, манай республика соо энэ табан жэлдэ уялгата юрэнхы дунда һуралсалда орохо ябадал дүүргэгдэхэ байна.

(АПН).

◆ ◆

РИГЫН ВЭФ ЗАВОДОЙ АРАДАЙ ХАТАРАЙ «РОТАЛЯ» ГЭЖЭ АНСАМБЛЬ ЛИТВАДА ЕХЭ АЛДАРШАНХАЙ ЮМ. ЭНЭ АНСАМБЛЬ 50 ХҮНҺӨӨ БҮРИДЭНЭ. ЭНДЭ ХАБААДАЛСАДАГ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, МЕДИЦИНЫН, ҺУРГУУЛИДА ОРООДҮЙ ҮХИБҮҮДЭЙ ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД РЕСПУБЛИКЫНГАА ГОРОДУУДТА, МҮН МОСКВА, ЧЕХОСЛОВАКИДА, ПОЛЬШО, ГДР-тэ ХАТАР НААДАЯА ХАРУУЛҺАН БАЙНА. МҮНӨӨ СССР-эй БАЙГУУЛАГДАҺААР 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО БЭЛДЭНЭД. ПРОГРАММАДАНЬ — МАНАЙ ОРОНОЙ АРАДУУДАЙ ХАТАР.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: АНСАМБЛЬДА ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ХАБААДАЛСАГША, ХҮҮГЭДЭЙ № 132 СААДАЙ ХУМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ, КОМСОМОЛ БАСАГАН ДАЦЕ АШМАНЕ.

ТАСС-ай фотохронико.

◆ ◆

АХА ДҮҮГЭЙ ХАНИ ХОЛБООН

Эйжен ВЕВЕРИС,
поэт, Латвиин ССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат

Гитлеровецүүдэй Латвие эзэмдэхэдэ, Эйжен Веверисые Саласпилс гэжэ концлагерьта хаагаа һэн. Һүүлээрнь Штутгоф, Маутхаузен. Удаань оройдхоноол хэдыхэн лэ хүнүүд эрхэ сүлөөгэй агаараар амилаа бэлэй. Эйжен Веверис бусажа ерээд, үхибүүдые һургажа эхилээ һэн. Тэрэнэй бүхэли наһан соогоо шүлэгүүдые бэшээшье һаань, имагтал 1969 ондо түрүүшынь согсолбори гараһан юм. Маутхаузенай тамада байһан энэ хүн тэрэ согсолбороё «Хараалта газар уруу розо сэсэг таригты» гэжэ нэрлээ.

..ЯБАҺАН ябадалаа би ходол һанадагби. Тэрэниие мартахын аргагүй. 1945 оной май һарада дүрбэн үбэлэй һүүлээр манай Илалта ерээ һэм шуу. Энэ Илалта томо буунуудай нэрьеэн соогуур, хабарай аадартай, хүхюун энеэбхилэлгэтэй хамта ерээ һэн даа. Тиихэдэл би сэсэглэжэ байһан розонуудай үнэр абаһанаа тодоор һанагшаб. Эгээл тэдэ туяатама үдэрнүүдтэ Маутхаузенай, Бухенвальдын, Освенцимэй, Саласпилсын болон үхэлэй бусад фашис лагерьнуудай хараалта газар дээрэ сэсэглэжэ байһан розо сэсэгүүд тухай бодол ой ухаандамни түрөө бэлэй. «Хараалта газар уруу розо сэсэг таригты» — ингэжэ шүлэгүүдэйнгээ согсолбори нэрлээ һэм. Уйдхар гашуудалдашье дайрагдахадаа, омог баяртайшье ябахадаа, хүнүүд лэ фашизм гэжэ нэрэтэй хорото аюулай, хара муухай хүсэнтэй тэмсэхэдээ, бата нэгэдэлтэй байһаараа хүсэтэй юм гэжэ ами наһанайнгаа олохон жэлнүүдтэ сэдьхэжэ ябаһан һанал бодолоо эдэ шүлэгүүд соогоо мэдүүлхэ һанаатай байгаа һэм.

Бүри һаяшаг шүлэгүүдэймни хоёрдохи ном — «Хүн наранай хойноһоо дабшана» гэжэ нэрэтэй ном хэблэгдээ. Энэ номые агууехэ һайндэртэ — СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо поэт хүн болохо минии бариһан бэлэг гэжэ тоолоноб. Энэ һайндэрые бидэ барандаа нэгэ жагсаалда зогсон угтанабди. Энэ жагсаал—бэе бэеһээ таһарһан хүнүүдэй жагсаал бэшэ. Бидэ бэе бэеынгээ ээм түшэлсэн ябанабди, бидэнэй зүрхэ сэдьхэл нэгэ жэгдээр сохилно гэжэ мэдэрнэбди. Тиимэл даа, бидэ Наран тээшэ дабшанабди! Энэ дабшасымнай сохидол бидэнэй ажаһуужа байһан үе сагаар — дэлхэйе революционно ёһоор шэнэдхэн хубилгалгын үе сагаар тодорхойлогдонхойл. Интернациональна энэ жагсаалда алхалан ябахаһаа ондоо тиимэ үнэтэй сэнтэй юумэн намда байхагүй.

Үнэн зүрхэнэй аха дүүгэй холбоон! Эрхимэй эрхим хүбүүд, басагад энээн тухай бодомжолһон, энээнэй түлөө ами шуһаараа тулалдаһан юм. Энэ холбоон мүнөө бодотоор бэелээ. Аха дүүнэрэйнгээ энэ зүрхэ сэдьхэлэй сохисые үдэр бүхэндэ, минута бүхэндэ мэдэрдэгби. Сибирьтэ шэнэ завод ашаглагдаа. Украинада таряанай һүүлшын гектар сабшагдаа, Дунда Азиин сүл губида үшөө нэгэ газар элһэнһээ сүлөөлэгдөө гэжэ уншахадаа, аха дүүнэрэйнгээ зүрхэ сэдьхэлэй сохисо мэдэрдэгби. Аха дүүнэрэйнгээ зүрхэ сэдьхэлэй сохисые минии республикын шэнэ барилгануудта, ВЭФ-эй урлан нарижуулагшадай һүбэлгэн ухаанда, манай бүд нэхэгшэдэй гаргаһан метр бүд бүхэндэ мэдэрдэгби.

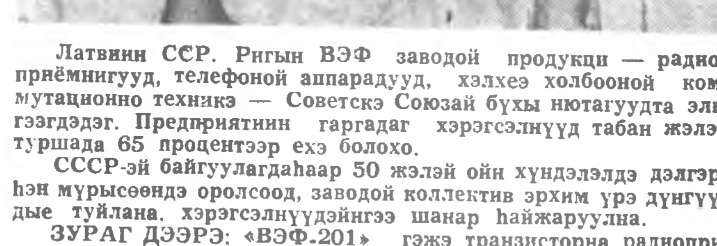
Даугава дээрэхи шэнэ барилгануудай хойноһоо илангаяа анхаралтайгаар адаглан харадагби. Эндэ, Ригын ГЭС-эй барилга дээрэ, Василий Кумачев ажалладаг. Энэ хүниие эгээн һайхан үгөөр — ами шуһаараа минии аха гэжэ нэрлэхэһээ айнагүйб. Хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ бидэ фашис тама зобо лонгой харгыгаар хамтаараан ябаа һэмди. Минии толгой дээрэ бууха сохилтые энэ хүн хэды дахин өөр дээрээ тудажа абаа һэн, зайлашагүй үхэлһөө намайе хэды дахин абараа һэн! Дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ нүхэрни барилга хээ, би үхибүүдые һургааб, шүлэгүүдые бэшээб. Удхынь хараад үзэбэлнай, бидэ нэгэл ниитэ ажал хэрэг хэһэн байхабди. Тиимэл даа, Василий Кумачев — шуһа мяхаараа, мүн партиин зэргээрэ минии аха, би энээгээр омогорходогби.

Бүхэли наһан соогоо һургуулида багшалааб. Би түүхэ заадагби. Үргэн уужам бүхы оронойнгоо, адли тэгшэ эрхэтэй республиканудай Холбооной-нгоо, мүнөө өөрынгөө ойн баярта бэлдэжэ байхада, минии республика аха дүү арадуудай эбтэй этэй бүлэдэ ороод, экономикоёо, соёл культурааяа шууд түргөөр хүгжөөгөө, эрхэтэдэйнгээ һуудал байдал һайжаруулаа. Хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, һуража байгаа залуушуулай урда би ходо үгэ хэлэдэгби. Тиихэдээ эдэ зоной эрилтэ, тэдэнэй соёлой хэмжээн ямар ехээр ургаа гээшэб гэжэ эли бодо харадагби. Арадуудай сүлөөтэ холбоон, соёлой холбоон тухай хүн түрэлтэнэй һаруул һайхан ухаантанай хэдэн зуун жэлдэ һанамжалһан бодол хайшан гээд бэелүүлэгдээб гэжэ би харадагби.

Бэе бэеэ баяжуулха тухай хөөрэлдэхэдөө, бидэ совет арадай оюун сэдьхэлэй соёлой бодото хүгжэлтэ тухай хэлэнэбди. Манай искусствын эрдэнидэ Максим Горькиин номуудай, Галина Улановагай хатарай, Дмитрий Шостаковичой симфониин, Мартирос Сарьянай уран зурагай, Серго Закариадзиин оюун бэлигээр байгуулагдаһан хүсэтэ ехэ образуудай ороогүй һаань, бидэ ямар бэ даа, тиимэ үгытэйхэн байха бэлэйлди... Иигэжэл арадуудай урма хүгжэн, зүрхэ сэдьхэл нэгэдээ, хани барисаанай аша туһада нэгэдээ ха юм. Энэ хадаа манай үдэрнүүдэй һүлдэ мүн.

Манай хүсэтэ ехэ совет саад сэсэрлиг ямар гайхамшагта үрэ жэмэс үгэнэб гэжэ хани нүхэдэйнгөө, өөһэдынгөө ажабайдалай жэшээ дээрэһээ хараналди даа. Совет республика бүхэн ажабайдалай али бүхы һалбаринуудта үзэгдөөгүй ехэ амжалта туйланхай. Аха дүүнэрэйнгээ зүрхэ сэдьхэлэй сохидол үдэр бүри, час бүри мэдэрэн, интернациональна тугаа дээрэ үргэн, бидэ нэгэл жагсаалда дабшанабди. Энэ замнай коммунизм тээшэ уряалнал!

(ТАСС).

Латвиин ССР. Ригын ВЭФ заводой продукци — радиоприёмнигууд, телефоной аппарадууд, хэлхеэ холбооной коммутационно техникэ — Советскэ Союзай бүхы нютагуудта эльгээгдэдэг. Предприятиин гаргадаг хэрэгсэлнүүд табан жэлэй туршада 65 процентээр ехэ болохо.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсоод, заводой коллектив эрхим үрэ дүнгүүдые туйлана, хэрэгсэлнүүдэйнгээ шанар һайжаруулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «ВЭФ-201» гэжэ транзисторна радиоприёмник хабсаргадаг участогта Вера Сафроненковагай толгойлдог, КПСС-эй XXIV съездын нэрэмжэтэ комсомолшуудай бригада габшагай ёһоор ажаллана. Коллективэй гэшүүд бултаараан һурадаг, ниитын хүдэлмэридэ хабаадалсадаг. Зүүн гарһаа: комсомолшууд Татьяна Климченко, Рута Крейпане, Вера Сафроненкова, Марите Брока, Лена Рыбак, Зоя Евсеева гэгшэд.

ТАСС-ай фотохронико.

ҮНГЫН СЭСЭГ МЭТЭ ҺАЙХАН

Латвиин шэнэ, социалис соёл культура үнгын сэсэг мэтээр гоё һайханаар һалбаран хүгжэнхэй. Иимэ хүгжэлтэдэ олон тоото дээдэ, дунда һургуулинууд, театрнууд ба музейнүүд, соёлой байшангууд ба библиотекэнүүд сэгнэшэгүй ехэ нүлөө үзүүлһэн байдаг. Эрхим латыш уран зураашадай зурагуудые дэлхэйн олохон оронуудта мэдэдэг юм. Концертнэ томо томо залнууд соо композиторнууд Ян Ивановой, Маргер Зариниин хүгжэмтэ зохёолнууд зэдэлжэ байдаг. Һүүлшын хэдэн арбаад жэлнүүдэй турша соо латыш литература шэнэ хүсэтэйгөөр һалбаран хүгжөө, эндэхи уран зохёолшодой номууд урдань үзэгдөөгүй олон тиражтайгаар хэблэгдэдэг болоо.

Аха дүү совет арадуудай бүхы литературануудтай Латвиин уран үгын мэргэжэлтэд үргэн ехэ, таһаршагүй холбоо барисаатай. Энээнэй түлөө ород хэлэндэ — национальностьнууд хоорондын харилсаанай хүсэтэ зэбсэгтэ баяр хүргөө. Комсомольск-на-Амуре городой хажуудахи ой тайга соо нанай басагантай уулзашоод, латыш хүндэ ехэ илдам зохидоор дуулдаһан: «Оскар Клява, Вилис Лацисай роман соохи загаһашанай хүбүүн — манай хани нүхэр, манай түрэл хүн» гэһэн үгэнүүдые мартагшагүйб. Тэрэшэлэн Латвиин уншагшад бусад арадуудай литература баһал һайн мэдэдэг. «Диваажан шамда найдуулнагүйб» гэжэ башкир уран зохёолшо Анвер Бикчентаевай роман һаяшаг уншаад, Ригын һурагша басаган иигэжэ хэлээ һэн: «Энэ ном уншахадаа, би өөршье тухайгаа бодомжолоо һэм. Минии саашанхи ажабайдал ямар байха хаб? Хэн болохо гээшэбиб—нэгэн гээ һаа, ёһотойл хүн гү, үгы һаа ямар нэгэн нямняахай сэсэг мэтэ болохо гүб? Би үшөө һургуулида ябанаб ажабайдалда юуншье боложо магад, тэд минии түлөө ондоо хүнүүдэй нюураа улайлгахагүйгөөр ажаһууха дуран хүрэнэ».

• • •

Совет Республиканудай олонациональна бүлэ дотор Латви хүсэтэйшье, гоё һайханшье болоо. Манай эндэ айлшалжа ерэһэн хүн бүхэн социалис Латвиин ажабайдалай сохисые мэдэрхэ, манай амжалтануудые хараха, үглөөдэр тухай манай һанал бодолые дуулаха байха. Хубата тунгалаг һайхан далайн эрьедэхи республика наранай мандалга бүриие бата найдамтайгаар угтанал.

Андрис ВЕЯН.

Ригэ.

ФУТБОЛ

ЯҺАЛАШЬЕ УРМАШАМААР ҺЭН...

Манай уншагшад һайн мэдэнэ бээз. Энэ жэлдэ Улаан-Үдымнай «Сэлэнгэ» танигдахаар бэшэ болошоо. Урдань турнирай таблицада нимэ бүхөөр һүүл бариха ябаһыень таанад, юрэдөө, һананагүй ёһотойт. Ушар иимэһээ сентябриин 30-да өөрынгөө талмай дээрэ наадахаданьшье футболдо дуратайшуул тиимэ олоороо стадиондо ерэбэгүй ха юм. Командадаа этигэжэ, найдахала болишоо гү, али лагаа гэшэб? Энэ баримта футболистнуудай мэргэжэл шадабариин ёһотойл барометр болоно бэшэ гү?

Тэрэ үдэшэ «Сэлэнгымнай» футболистнар Владивостогой «Луч» командатай хаба шадалаа туршалсажа, һүүлшын һуурияа эжэлэхэ һаань «мултархэ» зорилго табиһан байба. Тингэжэ нааданай эхилэн сасуу талмайн эзэд шанга шангаар доботолжо эхилнэ. Айлшадай воротагай дэргэдэ, мүн ялын талмай дээрэ шахардуу байдал удаа удаагаар тохёолдоно. Харин улаан-үдынхидэй доботолгошод айлшадайнгаа воротада «түлхөүр таарууляжа» ядаха юм. Владивостогойхидой «хэрэм» мэнэ мэнэ унахань гэнэшшни—шортоо, айлшад бүхы командаараа шахуу хамгаалалгын үүргэ дүүргэнэ. Иимэрхүү эрхэ байдалда, уулзалгын нэгэдэхи хахадта «Сэлэнгын» доботолгошо Плюснин түрүүшын бүмбэгэ сохижо оруулхадаһаа- Зориг дээрэ зориг оролдоод, талмайн эзэд бүри шангаар, эршэтэйгээр доботолжо, нааданай дүүрэтэр үшөө хоёр бүмбэгэ Ноягон дайн эрьеэнэ эрэнэн айлшадтаа «бэлэглээ» һэн. Эдэ бүмбэгэнүүдэй авторнууд — Михнов Максимов хоёр. Иигэжэ улаан-үдынхидэй энэ уулзалгада һэжэглэшэгүй бүлөөу байһаниинь тодорһон байха. Тиигэбэшье «Лучай» түлөөлэгшэд һүрөөгөө дарагдаһан барилдаашан шэнги, ходол гэдэргээ сухарижа, воротагаа шарайлажа байгаагүй ааб даа. Тэдэнэр гэнтэ гэнтэ гайтайханаар доботолоод, улаан-үдынхидэй хамгаалагшад болон вратарине мэгдэхэзэгээд абажа юм. Тиигэжэ байтараа харюугай нэгэ бүмбэгэ «Сэлэнгын» порота руу сохижо оруулаа һэн.

Уулзалгын дүн—3:1. Талмайн эзэд үни заһалашье иигэжэ шүүгээгүй байһанаа шүүбэ гэшэе. Яһалашье урмашамаар иалгта даа!

Гэбэшье энэ ялалта турнирай таблицада тиимэ ехэ «заһабари» оруулбагүй. «Сэлэнгэ» команда 24 очкотой болобо. Энээнэй урда тээ ори гансаархана һүүл барижа ябаһан һаа, мүнөө һүүлшын хоёр һуурииуудые Эрхүүгэй «Аэрофлодтой» хубаалдаба гэхэ. Ялалта түйлабашье, даб гэмээр урагшаа һүрэхын аргагүй байба. Яахадааб гэхэдэ, энээнһээ урагша наадахадаа, даншье һаа ехэ «уритэй» болошоһон байгаа бшуу. «Уритэй хун өөдэлдэггүй» гэдэгтэл, «Сэлэнгэ» хайшан гээд гэнтэ өөдөө гарашаха һэм даа. Үшөө саг хэрэгтэй ха юм. Ушар иимэһээ нэгэ бага хүлеэе, манай уншагша.

С. БАДМАЕВ.

ЯРУУНАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

СТОЛОЙ ШЭМЭГ

Аймагай ажалшад байгша ондо урда жэлнүүдэйхиһээ үлүү һайнаар жэмэс болон ногоо хангагдана.

Мүнөө эндэ хэдэн олон тонно яблоко, виноград, морхооб, чеснок, 30 тонно арбуз, 70 тонно капуста гэхэ мэтэ наймаанда орулагдажа байна.

Аймагай ажахынууд—Яруунын болон Нарһатын совхозууд һонгино, үгэрсөөр ажалшадаа хангадаг болонхой. Мүнөө жэл тэдэнэр үгэрсын үндэр ургаса хуряажа, ажалшадай столые ногооруулан шэмэглэнэ.

ТЭЛИМБЭНЭЭ ҮЛЬДЭРГЭ ХҮРЭТЭР

Аймагай түбэй соёлой байшангай агитбригада «Яруна» гэжэ нэрлэгдэнхэй юм.

Алтан намарай аяншалга тэдэнэр аяар холын Тэлимбэнэһээ эхилжэ, Иисэнгэ, Гүндын малшад, таряашадта айлшалаад, эдэ үдэрнүүдтэ аймагайнгаа колхозуудаар ябажа байна.

Соёлой байшангай инспектор З. П. Хахалова агитбригадые хүтэлбэрилэгшөөр томилогдонхой. Концертын табигдахын урда тэрэ СССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан лекци уншана.

Һүүлээрнь суглараашадай урдаду, хүгжэм зэдэлжэ, хатар наадан харуулагдадаг.

Аймагай хэлхээ холбооной контора техник Иван Цыдыпов, санэпидстанциин лаборант Галина Копева, Нарһатын дунда һургуулиин ахалагша пионервожата Людмила Андриевская, соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэ Татьяна Цыденова болон бусад малшад, таряашадта мэдээжэ болонхой юм.

Тиихэдэ дуушан Бумажаб Батуева хэзээдэшье нэрьемэ альга ташалгаар угтагдана. Гэхэ зуура Зүүн Сибириин соёлой институдай студент Саша Черепанов украин, ород дуунуудые дуулана, соёлой училищиин студентка Люба Шишмарева (конферансье) шадамараар наада хүтэлбэрилнэ.

Ураа һайханай «Яруна» ансамблиин коллективые аймагай ажалшад халуунаар угтана.

Ж. ЦЫДЫПОВ.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО ХИЛЫН СААНАҺАА

ВАШИНГТОН

САГААН БАЙШАНДА

ТАСС

Стратегическэ доботолхы зэбсэгүүдые хязгаарлалгада хабаатай зарим хэмжээнүүд тухай СССР-эй ба США-гай хоорондын саг зуурын хэлсээ Холбоото Штадуудай баталан абаха тухай бэшэгтэ США-гай президент Р. Никсон Сагаан байшанда гараа табиба.

Гар табилгын баяр ёһолой һүүлээр президент Р. Никсон энээндэ үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна. «Энэ хадаа бүү зэбсэг бүтээн гаргалгые болиулха, хязгаарлаха шухала эрхэ нүхэсэл болоно»,—гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, США-гай президент Р. Никсон майн 26-да Москвада саг зуурын хэлсээ эндэ гараа табяа һэн.

Энэ документые США-гай конгрессэй хоёр палата олонхиин дуугаар һайшааһан байна.

НЬЮ-ЙОРК

ООН-ой АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

ТАСС

Урда Родезидэхи Смидэй расис ёһо гуримые усадхан зайсуулжа, Африкын зимбабве арадай түлөөлэгшэдтэ засаг түрэые хүтэлхэ эрхэ олгохо тодорхой дурадхалнуудые оруулһан шухала тогтоолые Аюулгүйн Соведэй баталан абалгада Англиин делегаци һаад тойбо татаба.

Түрүүшээр Англиин түлөөлэгшэ К. Кроу түс тогтоолой эгээл гол зүйлнүүдыень буруушаан дуугаа үгэжэ байтараа, удаань бүхы тогтоолдо хорил тэ хэһэн байна. Баруун дүрбэн гүрэнэй (США-гай, Бельгиин, Франциин, Италиин) делегацинууд һаналаа барижа. Зүбшэлтэдэ табигдаһан тогтоолой түлөө Аюулгүйн Соведэй 10 гэшүүд дуугаа үгэһэн байна.

Урда Родезидэ үшөө нэгэ асуудалда—Смидэй хархис ёһо гуримда эсэргүү экономическа санкцинуудые хэрэглэхэ тухай шиидхэбэрине Аюулгүйн Совет батална абаа. Аюулгүйн Соведэй бүхы гэшүүдэй тэрэнэй түлөө дуугаа үгэхэдэ, Холбоото Штадууд, Англи һаналаа бариһан байха юм.

Суданай, Сомалиин, Советскэ Союзай ба бусад оронуудай делегадууд Англиин ябуулгые дуран гутажа байһанаа мэдүүлээ.

Шухала тогтоол батална абалгые хойшо татаһанайн түлөө бүхы Африка, зимбабве арад, тэдэнэй ханинар дураа гутажа байһанаа мэдүүлжэ гэжэ СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ Я. А. Малик мэдүүлээ.

ХАНОЙ

ШЭНЭ ГЭМТЭ ЯБУУЛГАНУУД

ТАСС

Сентябриин 30-да нютагай сагаар үглөөнэй 10 час 30 минутада Ханойдо агаарай тревого болобо. Вьетнамай Демократическа Республикын ниислэл хотые америкын самолёдууд ээрлиг бүдүүлигээр бомбодоһон, ракетээр буудаһан байна. НВО-гой частьнууд агаарай дээрмэшэдые буудаа. Дайсанда харюу сохилто хэхын тула ДРВ-гэй агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй самолёдууд бүхы аэродромуудһаа дэгдэн ниидэбэ.

Вьетнамай Демократическа Республикын городуудые, хүдөө ажахын районуудые США-гай авиаци ээрлиг муухайгаар бомбодоно. Сентябриин 28-да Тханьхоа провинциин түбтэ 160 гаран элдэб бомбо хаяһан байна. Хайфон, Ханой хотонуудай оршон тойронуудай нютагуудые, ДРВ-гэй зарим провинцинуудай хүн зоноор олон һууриин тосхонуудые хэрцэгээ этэгээдүүд ээрлиг бүдүүлигээр бомбодоно. Стратегическэ «В-52» түхэлэй бомбардировщигууд Куангбинь провинцида, Виньлинь зоноо доботолбо.

Вьетнамай Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ сентябриин 29-дэ мэдүүлгэ хэхэдээ, американ дээрмэшэ сэрэгшэдэй шэнэ гэмтэ ябуулгануудые элиршэлээд, Вьетнамай Демократическа Республикын бээ даахан, аюулгүй байдалда хоро хүргэлһэн бүхы гэмтэ ябуулгануудые дары болиулха эрилтэ Холбоото Штадуудай үмэнэ табяа.

ЖЕНЕВЭ

КОНФЕРЕНЦИ ХҮДЭЛМЭРЕЭ ДҮҮРГЭБЭ

ТАСС

Бүү зэбсэг хураахын түлөө тэмсэлдэ дэлхэйн үргэн олонинтые саашадань элсүүлэн хабаадуулха зорилготойгоор правительстведа ородоггүй уласхоорондын эмхинүүдэй ажал ябуулгын ёһо дүримүүдые, гол хараа шэглэлые тодорхойлһон юрэнхы элидхэлые правительстведа ородоггүй эмхинүүдэй эндэ болоһон дүүрэһэн уласхоорондын конференци һайшаан дэмжээ.

Бүү зэбсэг хурааха талаар Бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай дурадхал халуунаар дэмжэгдээд, бүү зэбсэг гаргалгые хязгаарлаха хэмжээнүүд һайшаагдаһан байна.

Бүү зэбсэг хурааха талаар Бүхэдэлхэйн конференциин дары түргөөр болохуйень түйлаха урялтагаар конференци ООН-ой Генеральна Ассамблейдэ, дэлхэйн үргэн олонинтэдэ хандаба.

Уласхоорондын харилсаануудта хүсэ хэрэглэхэгүй ба ядерна зэбсэг хэрэглэлгые тэдэнь хорихо тухай Советскэ Союзай ООН-ой Генеральна Ассамблейн зүбшэлгэдэ табиһан дурадхалые эдэбхитэйгээр дэмжэхэеэ конференци делегатнууд хэлэнэ.

Правительстведа ородоггүй уласхоорондын 86 эмхиин, эб найрамдал, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхын, бүү зэбсэг хурааахын түлөө тэмсэдэг национальна элдэб хүдэлөөнэй түлөөлэгшэд Женевэдэхи Нацинуудай ордон соо табан үдэрэй туршада зүбшэлдэһэн байгаа. Советскэ Союзай түлөөлэгшэд конференциин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаба.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Медицинскэ эрдэм наукын, элүүрые хамгаалгын талаар харилсаа холбоо тогтооход тухай американ-совет хэлсээн али бүхы үбшэнүүдтэй, тэмсэл хэлэгдэ шухала шата болоно гэжэ США-гай президент Р. Никсон, хорон хабдарай (рак) асуудалнуудаар Лос-Анджелеста болоһон национальна конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлэв.

Хорон хабдар үбшэниие зайсуулхын түлөө тэмсэлдэ харилсаа холбоотойгоор ажаллахыень Никсон медигүүдые урялан байна.

ТОКИО. (ТАСС). Японой премьер-министр К. Танака Хитадай Арадай Республикада аяншалһанаа сентябриин 30-да Эхэ орондоо ошохоёо мордобо. Японой премьер Пекиндэ зургаан үдэрэй турша соо байхадаа, хоёр ороной хоорондохи дипломатическа харилсаануудые һэргээхэ тухай Хитадай хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөө хэһэн байна.

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Финансын энэ жэлдэ 74,6 миллиард долларой хэмжээтэй сэрэгэй бюджет баталха тухай хуулиин проектые сенадай комисси һайшаагаа. Сэрэгэй бюджет тухай хуулиин проект сенадта эльсэгдэхэ юм.

РИМ. (ТАСС). Европодохи аюулгүй байдалай харилсаа холбооной асуудалнуудаар конференцие 1973 оной январиин 26-һаа 31 хүрэтэр Хельсинкида үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэрине парламентнууд хоорондын союзай совет батална абаа. Парламентнууд хоорондын союзай гэшүүн оронуудай делегацинууд тэрэнэй хабаадалсаха.

ДУБЛИН. (ТАСС). 1971 оной апрельһээ 1972 оной март болотор Ирландиин болбосоруулгын промышленностиин 11 мянган хүдэлмэришэд ажалһаа гаргагдаһандаа гурба дахинаар олон болоно.

ПАРИЖ. (ТАСС). Вьетнамда США-гай ээрхэг түримхэйшүүлэй хархис хэрэгүүдэдэ эрэлзэлүүлэхэ байнантайнь дашарамдуулан, Вьетнамда амгалан байдалай түлөө тэмсэдэг Франциин демократическа 48 эмхи хандалга тунхаглаа. Ээрхэг түримхэй ябуулгаяа болиулхын түлөө тэмсэлдэ бүхы хүсэлээ оролдолгоё гаргаха урялтагаар Франциин, дэлхэйн үргэн олонинтэдэ хандаһан байна.

Бээ даахан байдалаа, эрхэ сүлөөгөө сахин хамгаалжа байһан Индохитадай арадуудые дэмжэлгын митинг октябриин 30-да Парижда үнгэргэхэ шиидхэбэри демократическа эмхинүүдэй Парижда тахагууд батална абаа.

СИДНЕЙ

УЧРЕДИТЕЛЬНЭ СЪЕЗД

ТАСС

Австралиин социалис партиин — ороной хүдэлмэришэн ангиин политическэ шэнэ эмхиин учредительнэ съезд эндэ болобо. Профсоюзай элитэ ехэ ажал ябуулагшад, Сидней, Мельбурн, Аделаид ба бусад хотонуудай предприятинуудай хүдэлмэришэд, алба хаагшад делегатуудай дунда байлсаа.

Партиин саг зуураар байһан генеральна секретарь П. Саймон элидхэл хэбэ. Уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлэй түлөө, социалис оронуудтай, тэдэнэй дунда Советскэ Союзтай харилсаа холбоотой байхын тула, бүхы дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангахын түлөө Австралиин социалис парти шууд сэхээр тэмсэхэ.

НИКОЗИ

ПРЕЗИДЕНТ МАКАРИОСАЙ МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Нютагай хэблэлэй түлөөлэгшэдтэй президент Макариос уулзажа хөөрэлдэхэдөө, Кипрэй бээ даахан байдалда эсэргүүгээр һүйдхэлтэ ябуулгануудые хэгшэд тухай дурдаба.

«Бүү зэбсэг хуули бусаар олтирогто асаржа, генерал Гриваһай хүтэлбэри доро харата ябуулга хэдэг эмхинүүдые зэбсэглүүлһэн баримта правительстваа эли болоо»,—гэжэ тэрэ хэлэбэ.

«Эдэ эмхинүүд Кипрэй Республикын хархис дайсад болоно,—гэжэ президент тэмдэглэнэ.—Бүү зэбсэг хэрэглэлгэһээ хүчил шуһан адхардаг гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Хархис этэгээдүүдэй харата абуулганууды урда кипр арад үбдэг дээрэ һэзэрэн һүгэдэхэгүй. Ороной иргэд ерээдүйе шиидхэхын тула тэдэ эрид шанга тэмсэл хэхэ».

АМСТЕРДАМДАХИ порт хадаа Баруун Европодо эгээн ехэ портнуудай нэгэн болоно. Дүн хамтадаа 16 миллион тонно үһа түрисэтэй далайн 6 мянга судные жэл бүри угтан абадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Амстердамдахи порт.

ТАСС-ай фотохроника.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

БҮХЫ АРАДУУДАЙ АША ТУҺАДА

Нью-Йоркдо болоно байгаа ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVII сесси дээрэ юрэнхы политическэ үгэ хэлэлгэ энэ недели соо эхилээд, уласхоорондын шухала асуудалнуудаар элдэб ороннууд түлөөлэгшэд һанал бодолоо хэлэнэ, гол зорилгонууд ба түрүүн ёһонуудые хараада абалсан, түс эмхиин үмэнэ тодорхой зорилгонуудые табина. Гадаадын хэблэлэй мэдээсэлнүүдһээ харахада, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын үгэ дотор найруулагдаһан совет дурадхалнууд илангаяа ехэ һонирхол үүсхэв. Уласхоорондын түгшүүрилэй һулархa янзатай боложо байһан мүнөө сагта дэлхэй дээрэхи политическэ оршон байдал улам заһаруулха, энэ замаар саашадаа дабшаха шухала байһые Советскэ Союз хараада абана.

Энээнтэй дашарамдуулан, үнэндөө бүхы гүрэнүүдэй хүсэл эрмэлзэлдэ харюусаар хэдэ хэдэн шухала асуудалнуудые Генеральна Ассамблейн зүбшөөн хэлэлсэлгэдэ манай орон табиба. Уласхоорондын харилсаанда хүсэ хэрэглэлгэһээ арсаха тухай, тиихэтэй хамта ядерна зэбсэг хэрэглэлгэ хэтын хэтэдэ хорихо тухай асуудалда онсо анхарал хандуулна. Совет дурадхалай гол удха тухай бодоод үзэбэл, мүнөө сагта эгээн таарамжатай, үрэ ехэтэй байхаар шиидхэбэри түйлаха зорилготой байһыень ойлгожо ядахаар бэшэ.

Олохон гүрэнүүдэй ниислэлүүдтэ, олонинтын дунда дэлхэйн хэблэлэй хуудаһануудта һайшаан дэмжэлтын мэдээсэлнүүдтэй тунхаглагдажа байһан ушар дээрэ хэлэгдэһые гэршэлнэ. Совет дурадхалнуудые олонинтын һайшааха байһые «Нойес Дойчланд» (ГДР) нигэжэ тайлбарилна: «бүхы арадуудай сэдьхэл хүлгөөгэн асуудалнуудые шиидхэхэ тодорхой зам Советскэ Союз заагаа. Уласхоорондын харилсаанда хүсэ хэрэглэхэгүй тухай, ядерна зэбсэг хэрэглэлгые хэтын хэтэдэ хорихо тухай совет дурадхал ООН-ой гүйһөө бүгэдэ ниитын дэмжэлгэдэ угтагдаха ёһотой гэжэ Франциин «Фигаро» газетэ бэшэнэ.

Бусад совет дурадхалнууд, тэрэ тоодо зэбсэгүүдые хураалгын асуудал, зүбшөлхэ Бүхэдэлхэйн конференцидэ бэлдэхэ тухай асуудал эб найрамдал ба уласхоорондын шахардуу байдал улам һулрулхын түлөө сэхэ шууд тэмсэнэ, — гэжэ Югославиин «Борба» газетэ шэнжэлэл дотороо тэмдэглэнэ.

СССР-эй, бусад социалис оронуудай сэхэ шууд баримталан бэелүүлдэг политика—эб найрамдал эдэбхитэйгээр хамгаалха, уласхоорондын аюулгүй байдал хангахаар бата бэхи гүрим бэгүүлхэ гэдэг политика бүхы арадуудай—ехэшье, багашье арадуудай, ажабайдалай асуудалнуудта харюусана.

НОРВЕГИ АРСАБА

«Юрэнхы дэлгүүрэ» орохогүйби гэжэ Норвегиин арад зон сахюу хэлэбэ. Орон дотор асуултын хэгдэхэ үеэр дуугаа үгэлгэдэ хабаадаһан гражданинуудай 54, 49 процентнь «юрэнхы дэлгүүртэ» оролгые буруушаагаа.

Иимэ дүн гарахал ёһоороо гараа. Хүсэтэ монополинуудай толгойлдог, имагтал уласхоорондын томо капиталда, «хонхоонoй ээдэтэ» түһатай, үсөөхэн бүлэг байшуулай экономическа бүлэглэл бодоһон «юрэнхы дэлгүүр» ажамидаралай хэм хэмжээе ехээр хорохоёоһоо, экономическа, социальна эрчишэлгөө һүжэрөөхэһөө ондоо юун олон миллион хүрэ хүнүүдтэ олгохогүй гэжэ Норвегиин, тэрэшэлэн Баруун Европын бусад оронуудай олонинтэ эли тодоор ойлгон мэдэржэ байхай. «Юрэнхы дэлгүүртэ» хамжаалдал, оронойнгаа экономикын шухала һалбаринуудта загаһанай олзоборлго ба хүдөө ажахыда ехэ хоро хохидол ушаруулха гэжэ Норвегиин түрүү хараа бодолтой хэблэл нэгэнтэ бэшэ бэшэһэн байха.

Гэхэтэй хамта, норвегиинхид, баруун европынхидшье, ондоо нэгэ ушарые һайн мэдэнэ: «юрэнхы дэлгүүрэй» гэшүүн болохо... һон ямаршье орон сүлөөтэ... даа зайлашагүй холдох... ха, «юрэнхы дэлгүүрэй» гал... литическэ, мүн сэрэгэй... түйлаха гэжэ оролдог зари... перилалис хүсэнүүдэй һа... бүлэглэлэй гэшүүдые НАТО... зээрхэг балмад яруулха худ... ха аюул тохёолдуулха... «Юрэнхы дэлгүүрэй» Норве... ба Даниин нэгэдэлгэ «НАТО... шухала» байна гэжэ Лонд... «Таймс» һаяхан сахэ бэшэ... Норвегиин асуултын... уда тээхэнэ энэ ороной эр... дар «Стронг экспресс» гэж... тэй сэрэгэй маневрнуудые НАТ... гой хэһэниинь тушаан... ябадал болоно гү? «Юманите»... энэ тайлбарилһанай «Би... вегиин олонинтые айлгаха... ла, «юрэнхы дэлгүүртэ» ор... норвегиинхидые баадхаха... манёврнууд хэгдэһэн байна.

«Юрэнхы дэлгүүрые» ... энэ бүлэглэлэй экономическа... за гэд НАТО-гой стратег... тоолодог байһыень эндэ... даһан баримта гэршэлнэ... рүүн оронуудай хэблэл... Норвегиин асуултын дүнг... шэнжэлхэ зуураа, барун... дай газетэнүүд иигэжэ... эдэ дүнгүүд «юрэнхы дэлгүүр... Брюссельдэхи штаб-байра... на, мүн НАТО-гой штабууд... сошордол мэгдэл үүсхэв... хы дэлгүүртэ» хабаадах... бэригин арсаһан, Даниин... магад байһан ушар НАТО... хойто флангда аюул тох... на»,—гэжэ Италиин «Джо... газетэ бэшэбэ. НАТО-гой... бель Атлантик» гэдэг... ниин мадаринэй ёһоор, НАТО... хабаатай Скандинавын орон... нейтральна хараа шэглэл... долгодо нүлөөлнэ да гү гэж... нтын бүлэглэлэй удамир... эхээр түбэгшөөнэ.

Гэхэ зуура «Европын бүлэ... лэй» тала баригшадта һаяары... юумэн Европын үргэн олон... сэдьхэл ханаана.

И. ЛИПЕЦКИН, Ю. КОРНИЛОВ. (ТАСС).

Хүндэтэ уншагшад!

БУРЯАД ҮНЭН газетын 1973 оной захил... эхилэнхэй

Манай Совет орон дотор 1973 ондо хэблэгдэн гар...ха газетэ болон журналнуудта сентябриин 1-нээ ни...таг бүхэндэ захил абтажа эхилбэ. Түрэл хэлэн д...гарадаг «Буряад үнэн» газетын һонинние удэр бүр уншажа байхын тула эртээнээ захил хэхээ... дагты!

Бүхы газетэ болон журналнуудта, тэрэ тоодо «Б...ряад үнэн» газетэдэ республикын хэлхээ холбоо... отделенинүүдтэ, почтальонуудта, хэблэл тараах...тын түлөөлэгшэдтэ захил хэжэ болохо байна.

Газетын нэгэ жэлэй сэн — 6 түхэриг, 6 һарын — ... түхэриг.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Арадай аша туһада» — түрүү бэшэг. Социалис мүрысөөнэй алхамууд — подборко. «Хонин ажалай харюусалгатай хаһа» — В. Ниндаковой статья.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Замай заабаринаан» — М. Хенэнхеновэй статья. Партийна хроника.

Гурбадахи хуудаһанда: «Сүлөөтэ арадуудай революционно хүдэлөөнэй агуухэ дүнгүүд — Б. Бабий гэгшын статья. Хилын саанаһаа. Уласхоорондын шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: элдэб һонинууд. Спорт. Сагай уларил.

ЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

18.00 — СССР Союзай байгуулагдаһан 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дамжуулга. 18.30—мультфильмнүүд. 19.00—телепанорама. 19.20 — «Факел». «Хамар-Дабаан» гэжэ туристнуудай клуб. 20.20—«Алкоголь — ами бэеын дайсан» (бүряад хэлэн дээрэ). 20.35 — литературна концерт. 21.15 — «Сильные духом» — уран һайхалай фильм. (2-дохи сери). 22.50 — үдэшын концерт.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөө һуниндөө, республикын доторхи үүлэтэйшэг байха. Һуниндөө Байгал шадар, үдэртөө хойто аймагуудаар бага зэргэ хура бороо орохо. Һуниндөө зүүн тээһээ һулахаанаар һалхилха. Үдэртөө баруун тээһ... нэхэ. Температура һун... 0—5, үдэртөө 9—14, хойт... магуудта 4—9 градус... байха. Сосново-Озёрск —... новка гэһэн харгыда зарим... та саһан орохо.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

Манай адрес, телефонууд

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-.., приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора—... 62-62, ответ секретаря — 50-52, зам. ответ секретаря—6..., отделы партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-.. 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленност... строительства—61-35, советского строительства и быта—6..., культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-8.., формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машин... бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

● Типография управления по делам издательства, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н.03759. Заказ № 134...